

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Haridusteaduste instituut

Õppekava: koolieelse lasteasutuse õpetaja

Merili Sammel

LASTEAIÄÕPETAJATE JA LASTEAIÄÕPETAJAKS ÕPPIVATE ÜLIÕPILASTE
ARUSAAM VARAJASEST VÕÕRKEELEÕPPEST NING VALMIDUS ÕPETADA
VÕÕRKEELI LASTEAIAS

bakalaureusetöö

Juhendaja: assistent Kristel Ruutmets

Tartu 2019

Resüme

Lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam varajasest võõrkeeleeõppest ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias

Käesoleva uurimuse eesmärkideks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam varajasest võõrkeeleeõppest ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias. Küsimustikule vastas 66 lasteaiaõpetajat ja 41 üliõpilast. Tulemustest selgus, et uuritavate võõrkeelepädevus ning ettevalmistus lasteaias võõrkeele õpetamiseks on pigem ebapiisav. Uuritavate hinnangul peaks varajase võõrkeele õpetajal olema teadmised koolieelsest didaktikast ning ettevalmistus lasteaiaõpetajana ja varajase võõrkeele õpetamiseks. Varajase võõrkeeleeõppe peamiseks eeliseks peeti võõrkeele kiiremat ja lihtsamat omandamist hilisemas elus ning kitsaskohaks lasteaiaõpetajate vähest kogemust varajase võõrkeeleeõppe läbiviimisel.

Märksõnad: *varajane võõrkeeleeõpe, varajase võõrkeele õpetaja, võõrkeele õpetamise metoodika.*

Abstract

Kindergarten Teachers' and Student Teachers' Understanding of Early Foreign Language Learning and Readiness to Teach Foreign Languages in Kindergarten

The aims of the study were to find out kindergarten teachers' and student teachers' understanding of early foreign language learning and their readiness to teach foreign languages in kindergarten. Altogether 66 kindergarten teachers and 41 students all over Estonia took part in the survey. The results showed that the foreign language competence of the respondents and their preparation to teach foreign languages in kindergarten were rather insufficient. According to the respondents, an early foreign language teacher should have knowledge of pre-school didactics and should be a kindergarten teacher, who is familiar with early foreign language teaching. The survey revealed that acquiring foreign languages faster and easier later in one's life was considered the main benefit of early foreign language learning, kindergarten teachers' lack of experience in early foreign language teaching was regarded as the biggest disadvantage.

Key words: *early foreign language learning, early foreign language teacher, foreign language teaching methodology.*

Sisukord

Resümee	2
Sissejuhatus	4
Varajase võõrkeeelõppe eelised	5
Varajase võõrkeeelõppe kitsaskohad.....	6
Kahe- kuni seitsmeaastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes.....	8
<i>2-4-aastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes</i>	8
<i>5-7-aastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes</i>	8
Varajase võõrkeeelõppe õpetaja võõrkeeelõppeoskus.....	9
Varajase võõrkeeelõppe metoodika.....	10
<i>Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused</i>	13
Metoodika.....	13
<i>Valim</i>	13
<i>Mõõtevahendid</i>	14
<i>Protseduur</i>	15
<i>Andmeanalüüsi meetodid</i>	15
Tulemused	16
Arutelu.....	23
Tänuõnad	27
Autorsuse kinnitus.....	27
Kasutatud kirjandus.....	28
Lisad	
Lisa 1. Lasteaiaõpetajate küsimustik	
Lisa 2. Üliõpilaste küsimustik	
Lisa 3. Uuritavate hinnang väidetele varajase võõrkeeelõppe sisu ja metoodika kohta	
Lisa 4. Uuritavate hinnang varajase võõrkeeelõppe eeliste osas, mis kaasnevad hilisemas elus	
Lisa 5. Uuritavate hinnang varajase võõrkeeelõppe kitsaskohtade osas	

Sissejuhatus

Võõrkeeleeõpet defineeritakse kui välismaise keele õppimist väljaspool keskkonda, kus seda tavaliselt räägitakse (Moeller & Catalano, 2015). See tähendab, et õpitakse emakeelest erinevat keelt. Antud töö kontekstis mõeldakse mõiste „varajane võõrkeeleeõpe“ all võõrkeeleeõpetamist lastele vanuses 2-7 eluaastat. Euroopas on varajase võõrkeeleeõppe eesmärgiks toetada võõrkeeleeõpet ning luua mitmekeelset elanikkonda. Kõige populaarsem õpetatav võõrkeel on inglise keel, millele järgnevad saksa ja prantsuse keel (Eurydice/Eurostat, 2012). Varajase võõrkeeleeõppe põhimõteteks peetakse lapse mitmekülgset arendamist ning motivatsiooni loomist ja hoidmist edasiseks võõrkeeleeõppimiseks (Widlok, Petravic, Org, & Romcea, 2011). Mitmekülgne arendamine toimub mänguliste õppetegevuste kaudu, toetades laste emotsionaalset, füüsilist, vaimset ja sotsiaalset arengut.

Varajasel võõrkeeleeõppel on palju pooldajaid, kelle hulgas on ka Eesti president. President Kersti Kaljulaidi (2017) sõnul „on tohutu lapse aja ja ressursi raiskamine, kui me ei õpeta talle lasteaias selgeks veel ühte keelt“ (para 1). Samas leidub Eestis ka neid, kes varajast võõrkeeleeõpet ei poolda. Näiteks kolumnist ja kirjandusteadlane Maarja Vaino (2018) on presidendi eeltoodud arvamuse osas olnud väga kriitiline ning öelnud: „Ei hakka üldse kommenteerima utoopilist ja väga halba mõtet hakata lastele juba lasteaias inglise keelt õpetama. Ka see suhtumine näeb elu kõrgeima eesmärgina Eestist lahkumist ja selleks valmistumist lasteaiast peale“ (para 14).

2017. aastal Eestis läbi viidud keelehoiakute uuringust selgus, et 42% vastanutest pooldas varajast võõrkeeleeõpet ning 40% ei pooldanud. Varajast võõrkeeleeõpet toetavad rohkem mitte-eestlased, sest neil võivad olla head kogemused varasema eesti keele õppimisega (Keelehoiakute uuring, 2017). Positiivse kogemuse varajasest võõrkeeleeõppest saab tuua ka Hispaania näitel, kus inglise keele kui võõrkeeleeõpetamine on olnud osa kohustuslikust koolieelsest õppekavast alates 2005. aastast, kui inglise keelt tutvustati esmakordselt viieaastastele lastele. Lühikese aja jooksul saavutati niivõrd suur edu, et võõrkeeleeõppe laiendati 3- ja 4-aastastele lastele üle kogu riigi (Coyle & Remei Gomez, 2014). Esimese võõrkeeleeõppimise algus ja viis, kuidas selle õpet korraldatakse sõltub riigist (Widlok et al., 2011). Näiteks 2011. aastal alustasid kolmeteistkümnes Euroopa Liidu liikmesriigis viie- kuni seitsmeaastased lapsed võõrkeeleeõppimist (Enever et al., 2011).

Bakalaureusetöö teoreetilises osas antakse ülevaade varajasest võõrkeeleeõppest ning selle eelistest ja kitsaskohtadest. Varajase võõrkeeleeõppe läbi viimiseks on vajalikud kvalifitseeritud õpetajad, kel peavad olema teadmised eelkooliealiste laste arengust,

koolieelsest didaktikast ning hea võõrkeeleskus (Language learning at ..., 2011). Seega antud töös tutvustatakse ka 2-7-aastaste laste ealisi iseärasusi võõrkeeelõppe seisukohalt, varajase võõrkeele õpetaja võõrkeeleskust ja olulisi põhimõtteid varajase võõrkeeelõppe metoodikas. Eelnevalt läbi viidud uurimused (Otto, 2013; Märdimäe, 2015) on keskendunud võõrkeeelõpetajate ja lapsevanemate arvamustele varajasest võõrkeeelõppes, kuid puudub ülevaade lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste seisukohtadest sel teemal. Seetõttu seatigi uurimuse eesmärkideks välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam varajasest võõrkeeelõppes ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias.

Varajase võõrkeeelõppe eelised

Kuigi võõrkeele õppimine algab tänapäeval järjest varem, puudub selle alustamiseks soovituslik vanus. Euroopa poliitilised dokumendid toovad välja, et võõrkeeelõppega alustatakse enamasti alushariduses vanuses 4-5 aastat (de Bot, 2014). Vos (2008) leiab, et esimesed kolm kuni neli eluaastat on parim aeg, mil õppida võõrkeelt, sest selle omandamine on sama lihtne nagu lapse emakeele puhul. Vygotsky (1962) sõnul hõlbustab võõrkeele õppimine ka emakeele omandamist. Laps õpib nägema emakeelt kui ühte süsteemi paljude seast. Uylings (2006) arvab, et mida varem alustatakse võõrkeeelõppega, seda parem, sest teise keele omandamisel on õppe algus grammatika ja häälduse omandamiseks olulise tähtsusega. Hilisemas elus võivad sellest lähtuvalt olla eelised tööle saamisel, inimestega suheldes ning võõrkeele aktsendivabas hääldamises.

Uuringud näitavad, et noorel ajul on oskus omandada kaks keelt (Ramirez, Ramirez, Clarke, Taulu, & Kuhl, 2017). Mida noorem on laps, seda sarnasem on kahe keele – emakeele ja võõrkeele – õppimisprotsess (Pinter, 2006). Kui lapsed hakkavad võõrkeelt õppima kriitilisel perioodil (esimestel eluaastatel), saavutavad nad paremaid tulemusi kui need lapsed, kes hakkavad võõrkeelt hiljem õppima (Huang, 2017). Ghasemi ja Hashemi (2011) sõnul on kuni 10 eluaastani parim aeg tutvustada lastele võõrkeeli, sest siis suudavad lapsed võõrkeeli kiiremini omandada. Hilisemas elus kaasnevad varajase võõrkeeelõppega eelised, kuid need tekivad alles siis, kui õppimisele pühendatakse piisavalt aega (Gilzow & Rhodes, 2000) ning luuakse sobiv õpikeskkond. Õpikeskkond mõjutab võõrkeele omandamise tulemusi. Kui õppimine toimub toetavas keskkonnas koos teiste õppijate või võõrkeelt kõnelejatega, on tulemused märksa paremad kui nendel õppijatel, kellel on toetus õppimisele nõrk (Bialystok & Kroll, 2018).

Uurimused teise keele omandamise õpitulemuste kohta näitavad, et kui lastel on viie esimese eluaasta jooksul kokkupuude võõrkeelega, siis see annab neile võimaluse omandada võõrkeel täielikult (Johnson & Newport, 1989; Flege, Mackay, & Meador, 1999; Mackay & Flege, 2004) ning kuni 6-nda eluaastani on võimalik omandada võõrkeel aktsendivabalt (Widlok et al., 2011). Soodsates tingimustes arenevad laste keeletunnetus ning suhtlemispädevused (Widlok et al., 2011). Näiteks lastel, kes hakkavad võõrkeeli õppima eelkoolieas, on eeliseid lugemisel, kirjutamisel ning kuulamisel (Brewster, Ellis, & Girard, 2002) ning algkoolis on eelis saada paremaid tulemusi matemaatikas (Stewart, 2005).

Pikaajalised uuringud Harvardi Ülikooli poolt kinnitavad, et varajase võõrkeele õppimine suurendab kriitilise mõtlemise oskust, loovust ning paindlikkust (Rizki, 2016). Võõrkeeelõpe varases eas parandab ka kognitiivseid võimeid ning mõjutab positiivselt teiste valdkondade saavutusi (Stewart, 2005). Lastel, kes kasvavad üles õppides võõrkeelt, on suurem empaatiavõime ning uudishimu erinevate kultuuride ja ideede vastu (Gilzow & Rhodes, 2000). Väikelastel puudub eneseteadlikkus, mistõttu saavad nad hirmu või piinlikkusega omandada uut keelt (Rizki, 2016) ning neil on aega õppida mänguliste tegevuste kaudu ilma pideva testimiseta.

Varajase võõrkeeelõppe kitsaskohad

Lisaks eelistele leidub varajases võõrkeeelõppes ka kitsaskohti. Varajase võõrkeeelõppe metoodikat tõlgendatakse riigiti erinevalt, sest haridusasutustes on erinevad õppimisarusaamad (Enever, 2015). Seetõttu on mõned kitsaskohad ülemaailmsed ning mõned Eesti kontekstiga seotud. Ojaste (2017) sõnul „on oponendid toonud peamise kitsaskohana välja niigi tiheda ja üle organiseeritud päevakava lasteaias“ (para 1). Widlok jt (2011) tõstavad esile, et Eestis pole varajane võõrkeeelõpe reguleeritud. Puudulik on nii lasteaiatõpetajate metoodiline ettevalmistus varajaseks võõrkeeelõppeks kui ka vähene kogemus selle läbiviimisel.

Eesti kõrgkoolides saab võõrkeeli õppida pea- ja lisaerialana ning osaleda täienduskoolitustel (Eesti võõrkeelte strateegia ..., 2014), kuid seni on neis vähe läbi viidud koolitusi, mis keskenduvad varajasele võõrkeeelõppele. Ka lasteaiatõpetajatel on võimalus lisaerialana õppida võõrkeelt, kuid koolieelse lasteasutuse õpetaja ja võõrkeeelõpetaja erialade samaaegne läbimine on keerukas, kuna lisaeriala on mahukas ning kahe eriala tunniplaanid tõenäoliselt ei sobitu. Lisaks ei pruugi õpetajad olla valmis õpetama lasteaias võõrkeeli, sest kahe eriala õpet ülikoolis omavahel ei seostata. Lapsed vajavad varajases võõrkeeelõppes palju liikumist ja rääkimist, kuid lasteaiatõpetajatele on see suureks väljakutseks, kui neil on

vähene kogemus varajase võõrkeeelõppe läbiviimisel (Winskel et al., 2016). Johnstone'i (2009) arvates võivad varajase võõrkeeelõppe eelised kaduda, kui pole häid võõrkeeelõpetajaid.

Lasteaiaõpetajaid ei õpetata Eestis süsteemselt väikestele lastele võõrkeelt õpetama ega koostama õppematerjale, mistõttu on eesti keeles vähe metoodilisi materjale varajase võõrkeeelõpetamiseks. Goethe Instituut, Prantsuse Instituut ning Tartu Saksa Kultuuriinstituut on viinud läbi mõningaid täienduskoolitusi ja koostanud materjale, kuid need keskenduvad muudele võõrkeeltele kui inglise keelele (Eesti võõrkeelte strateegia ..., 2017). Eestis leidub üksikuid keeltekoole (nt Heleni Doron Early English huvikool), kes kasutavad küll spetsiaalselt väikeste laste jaoks välja töötatud õppematerjale ja metoodikat, kuid need on mõeldud kasutamiseks vaid huvikooli õpetajate poolt. Seetõttu peaksid lasteaiaõpetajad õppematerjale ise otsima või koostama, mis ei pruugi õpetajate töökoormuse juures olla mõeldav.

Nikolov (2006) toob varajase võõrkeeelõppe kitsaskohana välja sujuva ülemineku puudumise. Alklasside õpetajatel puuduvad teadmised, mida ja kui palju on lapsed varasemalt õppinud. Eestis algab võõrkeeelõpe ametlikult alles 3. klassist ning keel, mida laps hakkab õppima, ei pruugi olla sama, mida ta õppis alushariduses. Samas viimasel ajal tõstetakse esile, et erinevate võõrkeeltega varajases eas tegelemine võib olla pigem kasuks - Aedla (2019) toob välja, et üha rohkem lapsevanemaid on nõus katsetama erinevaid võõrkeeli ning nende õppimise järjekorda. Yadav (2014) leiab, et varajases võõrkeeelõppes võib ohukohaks olla ka liiga kiire üleminek oma emakeele õppimiselt teise keele õppimisele – see võib nõrgendada emakeele omandamist. Kui võõrkeeelõpe on olnud intensiivne ning laps on viibinud vastavas keelekeskkonnas, võib juhtuda, et laps hakkab võõrkeeles rääkima väljaspool lasteaeda ning see võib põhjustada lapse emakeele tagaplaanile jäämist. Laps saab aru oma emakeelest, kuid ta kasutab rääkimisel võõrkeelt (Cummins, 2001).

Vanematel on märkimisväärne roll laste tuleviku mõjutamisel (nt millist võõrkeelt hakkab laps õppima ning kui tihti) (Language learning et al ..., 2011). Kui vanemad otsustavad, et nad ei taha, et nende lapsed õpiksid lasteaias mõnda võõrkeelt või neil puudub huvi varajase võõrkeeelõppe vastu, siis võib hakata vähenema nende lasteaedade arv, kes osutuvad varajast võõrkeeelõpet. Kui lapsed õpivad võõrkeelt, aga lapsevanemad ei huvitu nende õpingutest, siis võivad lapsed tunnetada, et toetus õppele on väike (Bialystok & Kroll, 2018). Lapsevanemad saavad toetada lapsi, kui nad õpivad koos lastega sama võõrkeelt (Language learning et al ..., 2011).

Kahe- kuni seitsmeaastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes

Varajase võõrkeeelõpetajal peavad olema head teadmised laste ealiste iseärasuste kohta (Kärtner, Maiberg, Rikker, Tuuling, & Voltein, 2006). Levib arvamus, et lapsed on paremad võõrkeelte õppijaid kui täiskasvanud (Scovel, 2000). See tähendab, mida noorem on õppija, seda kiirem on õpiprotsess ja seda paremad on tulemused (Johnstone, 2002). Kuna kriitilisel perioodil varajases võõrkeeelõppes saavutatakse paremaid tulemusi (Huang, 2017) ning keeleteadlane Eric H. Lenneberg väidab, et kriitiline periood hakkab lastel teisest eluaastast (Lenneberg, 1967), siis antud peatükis käsitletakse kahe- kuni seitsmeaastaste laste neid iseärasusi, mida oleks oluline silmas pidada ka võõrkeelt õpetades. Selguse huvides on peatükk jaotatud kaheks – noorem vanuserühm (2-4-aastased lapsed) ning vanem vanuserühm (5-7-aastased lapsed).

2-4-aastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes

2-aastaselt hakkavad lapsed rohkem liikuma ning mõistma lihtsamaid korraldusi. Selles eas lapsed tahavad palju suhelda, osaleda tegevustes ning korrata eelnevalt nähtud tegevusi. 2-aastased lapsed loovad seoseid kõnega tegevuste kaudu ning nii kujunevad esimesed mõisted (Männamaa & Marats, 2009). Laused, mida 2-aastane laps loob, ei pruugi olla korrektsed (Lopez & Mendez, 2004). 2-aastastele lastele meeldib kuulata jutustusi ja laule. Nad mõistavad jutustusi, mis seostuvad nende endi kogemustega. Kuna 2-aastaste laste mälu on lühiajaline, suudetakse keskenduda vähest aega ühele tegevusele (Männamaa & Marats, 2009).

3-4-aastased lapsed oskavad hüpata ja ennast veeretada. Nad teadvustavad ennast ning teisi enda ümber, kuid on väga enesekesksed (Kärtner et al., 2006). Lühikest aega suudavad nad osaleda grupitegevustes, nt laulmises, jutustuste kuulamises ja teiste lastega mängimises (Lopez & Mendez, 2004). 3-4-aastased mängivad rollimänge, kasutades erinevaid esemeid ning imiteerides teisi inimesi (Kärtner et al., 2006). Juba 3-aastased lapsed saavad aru praktiliselt kõigest, mida nad kuulevad, kuid rääkides teevad palju vigu. Nad õpivad uue sõnavara kiiresti ära ning suudavad võõrkeelsete sõnade ja väljendite tähendust ära arvata. Üleüldiselt 3-4-aastased õpivad väga kiiresti, kuid ka unustavad väga kiiresti (Lopez & Mendez, 2004).

5-7-aastaste laste ealised iseärasused võõrkeeelõppes

5-6-aastased lapsed on aktiivsed ning neile meeldib mängida koos teiste lastega. Nad suudavad pikemalt tegevusele keskenduda (20-30 minutit) ning neil on hea kujutlusvõime

(Kärtner et al, 2006). Selles eas lapsed räägivad ning küsivad palju (Männamaa & Marats, 2009). Neile meeldib teistele lastele seletada, mida nad tegid eile, rääkida jutustusi ning küsida tundmatute sõnade tähendust (Lopez & Mendes, 2004). Viieaastased lapsed on üsna iseseisvad – nad suudavad lahendada ülesandeid ja probleeme, järgida korraldusi ning rääkida asjadest mineviku ja tuleviku vormis. Uusi teadmisi omandavadki nad kõne kaudu (Männamaa & Marats, 2009).

7-aastased lapsed on väga jutukad, nad esitavad palju küsimusi (Männamaa & Marats, 2009) ning mängivad rolle, mida on varasemalt kogunud (Kärtner et al., 2006). Nad suudavad pikemat aega mängida omaette või koos teiste lastega, ilma et vajaksid õpetajapoolset juhendamist (Kärtner et al., 2006). Seitsmeaastased suudavad kokku veerida lühikesi sõnu ning kirjutada 1-2-silbilisi sõnu. Selles eas lapsed suudavad märgata detaile ja seoseid erinevate sõnade, esemete ja piltide vahel. Neil on oskus tajuda esemeid ja situatsioone tervikuna ning saada aru põhjus-tagajärg seostest (Männamaa & Marats, 2009).

Varajase võõrkeeelõpetaja võõrkeeleoskus

Suur huvi varajase võõrkeeelõppe vastu on loonud nõudluse kvalifitseeritud õpetajate leidmiseks, kuid see kujutab endas suurt väljakutset. Mõningates riikides õpetavad võõrkeelt õpetajad, kes on heade pedagoogiliste oskustega, kuid madala keeleoskusega ning vastupidi – hea keeleoskusega õpetajad, kellel puuduvad teadmised pedagoogikast. Mõlemal juhul on vaid vähesed õpetajad teadlikud, kuidas toimub väikeste laste kognitiivne areng (Language learning et al ..., 2011). Varajast võõrkeelt võiksid õpetada lasteaiaõpetajad, kui neil on piisav võõrkeeleoskus, sest neil on head teadmised nii eelkooliealiste laste arengust kui ka koolieelsest didaktikast. Girardi ülevaade leidis, et õpetaja keelelised ning pedagoogilised oskused on kaks tähtsaimat faktorit võõrkeeelõpetamise puhul (Brewster et al., 2002).

Eestis saavad koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekava läbinud üliõpilased õpingute lõpus kutsetunnistuse õpetaja kutsestandardi taseme 6 järgi, mille kohaselt oskab õpetaja ühte võõrkeelt B2 tasemel vastavalt Euroopa keeleõppe raamdokumendile (Kutsestandard, 2018). ELLiE uuringuprojekt (Enever et al., 2011) toob esile, et õpetaja võõrkeel peaks minimaalselt olema B1 keeletasemel, kui aga tahetakse võõrkeelt õpetada, on soovituslik saavutada C1 keeletase. Widlok jt (2011) leiavad, et varajase võõrkeeelõpetamiseks peaks õpetajal olema B2 või C1 tase. Õpetaja peaks valdama võõrkeelt, mida ta õpetab ning suutma toime tulla nii, et kogu õppetöö toimuks võõrkeeles (Pinter, 2006).

Nii B2 kui C1 keeletasemel õpetaja suhtleb spontaanselt, sujuvalt ning väljendusvabalt (North, Goodier, & Piccardo, 2018). Kuna C1 keeletase on B2 keeletasemest kõrgem, siis esineb õpetaja keeleoskuses sellest tulenevalt teatud erisusi. Näiteks B2 keeletasemel õpetaja saab tuttavate teemade puhul aru keerukamatest nüanssidest, kuid C1 keeletasemel õpetaja saab aru ka pikematest tekstidest, kus seosed on esitatud kaudselt (Keeletasemed A1-C2, s.a.). B2 keeletasemel õpetajal on lai sõnavara, kuid C1 keeletasemel õpetaja kasutab suhtlemisel ka vähemlevinud sõnavara. B2 tasemel õpetaja tugineb teiste ideedele, samas C1 tasemel õpetaja tõlgendab ise erinevaid vaatenurki, tuginedes aruteludes erinevatele allikatele (North, Goodier, & Piccardo, 2018). Ülaltoodut arvesse võttes võib arvata, et varajase võõrkeeleeõppe läbiviimiseks piisab, kui lasteaiaõpetajal on B2 keeletase.

57,3% Eesti kooliõpetajatest on arvamusel, et nad on täielikult kvalifitseeritud õpetama võõrkeeli (Eurydice/Eurostat, 2012). Puudub aga ülevaade, kui paljud Eesti lasteaiaõpetajad on kvalifitseeritud ja valmis õpetama võõrkeeli lasteaia. Õpetajate haridus ja väljaõpe on keeleõppe eesmärkide saavutamiseks olulise tähtsusega (Language learning at ..., 2011). Kuna ebarealistlik on eeldada, et kõik koolieelse lasteasutuste õpetajad omaksid nii kõrgharidust lasteaiaõpetaja erialal kui ka piisavat võõrkeeleskust, siis on oluline määratleda lasteaiaõpetajatele miinimumnõuded varajase võõrkeeleeõpetamiseks. Lasteaiaõpetajad peaksid tundma nii ema- kui võõrkeeleeõpetamise põhimõtteid ning olema tuttavad varajase võõrkeeleeõpetamise metoodikaga (Language learning at ..., 2011). Juba töötavad ja kogemustega lasteaiaõpetajad võivad kvalifitseeruda lasteaia võõrkeeleeõpetajaks täienduskoolituste kaudu (Widlok et al., 2011).

Varajase võõrkeeleeõppe metoodika

Võõrkeeleeõpetamine väikestele lastele erineb täiskasvanutele võõrkeeleeõpetamise metoodikast. Täiskasvanutel on enamasti võõrkeeleeõppimiseks püstitatud pikaajalised eesmärgid, kuid väikesed lapsed ei kontrolli veel enda elu ning neil on vajadus õppida oma emakeelt. Kuna väikesed lapsed on energilised, kuid tüdinevad kiiresti ning nad õpivad aeglaselt ja unustavad kiiresti (Brewster et al., 2002), siis on varajases võõrkeeleeõppes vaja rakendada teistsugust metoodikat. Alljärgnevalt käsitletakse lühidalt kuulamise, kõnelemise, hääldamise ning sõnavara ja grammatika õpetamise metoodikat varajases võõrkeeleeõppes.

Varajase võõrkeeleeõpiprotsess peaks olema emakeeleõppimisega sarnane, kus kuulamise arendamine toimub enne rääkimise arendamist. Sel moel kujunevad laste suhtlemisoskused loomulikult (Stakanova & Tolstikhina, 2014). Kui lastele on kuulamise abil tutvustatud võõrkeelt, siis üsna pea soovivad nad hääldada koos õpetaja ja teiste lastega ning

korrata õpetaja öeldut. Lapsed hakkavad kordama lihtsamaid lauseid, laulavad kaasa riime ja salme ning vastavad küsimustele (Pinter, 2006). Järelkult lapsed õpivad keelt kui nad hakkavad osa võtma tegevustest ning neil tekib vajadus suhelda (Dunn, 2012). Samas tuleb mainida, et varajases võõrkeeleeõppes esialgu last ei sunnita rääkima (Widlok et al., 2011).

Lapsed õpivad võõrkeelt õpetaja kõnet kuulates (Pinter, 2006). Lastega tuleb suhelda lihtsalt ning aeglaselt. Esialgu tuleb rääkida ühe sõna kaupa, hiljem lihtlausetega abil. Hääl peab olema pehme ja natuke kõrgem. See, kuidas õpetaja kasutab oma häält, mõjutab rühma juhtimist (Dunn, 2012). Kuna hääl peegeldab ja vahendab suhet välismaailmaga ning seda saab kasutada väljendamaks iseloomu ja tundeid (Karpf, 2006), siis õpetaja peaks ilmekalt väljendama erinevaid emotsioone ja kasutama miimikat. Dunni (2012) arvates lisab (üle)dramatiseerimine põnevust ning muudab teksti sisu mõistmise ja omandamise lihtsamaks ja arusaadavamaks. Dramatiseerimine haarab ka laste tähelepanu ning loob korda (Dunn, 2012).

Võõrkeele vahendamiseks sobivad salmid, laulud ning erinevad jutud (nt muinasjutud). Suheldes tuleks esemeid ette näidata ning kasutada žeste ja miimikat (Widlok et al., 2011). Ka Pinter (2006) on öelnud, et uut keelt tutvustades tuleks õpetajal kasutada žeste ning näidata raamatu illustratsioone. Raamatute kaudu saab tutvustada ka võõrkeelega seotud kultuuri (Widlok et al., 2011). Rütmilistes tegevustes tuleks kõigepealt õpetada liigutusi ning seejärel keskenduda keelele. Mida rohkem väikelapsed puutuvad kokku võõrkeeltega, seda suurem on neil tõenäosus saada parem rütmitunnetus (Language learning at ..., 2011). Liigutuste ja sõnade samaaegsel kordamisel saavad lapsed märgata korduseid, ennustada ning arvata, mis sõna tuleb järgmiseks. Sobivad ka „kuula ja vasta“ mängud (Pinter, 2006), mis toetuvad käsutäitmismeetodile (ingl k *Total Physical Response*). See meetod püüab lapsi ärgitada kuulama õpetajat ja vastama talle (võõr)keeles. Meetod võimaldab füüsiliste tegevuste kaudu õpetada keele osaoskuseid (Widodo, 2005) – eelkõige kuulamist ja kõnelemist – ning panna lapsi aktiivselt kaasa tegutsema (Pinter, 2006).

Hääldeoskus mängib olulist rolli suhtlemispädevuses, kuid seda on raske omandada (Derwing & Munro, 2013). Siiski peaks varajase võõrkeele õpetuse üks põhilisi osi olema häälde harjutamine (Widlok et al., 2011). Lapsed õpivad tihti võõra tähestiku selgeks laulude laulmise kaudu ning see aitab neil sõnu võõrkeeles hääldata (Pinter, 2006). Lauludes kõlavad hääled, rütmid ja intonatsioon arendavad laste hääldeoskust (Forster, 2006). Häälde harjutamiseks on sobilikud ka lindistused, kus lapsed kuulevad emakeelena rääkivate inimeste kõnet (Widlok et al., 2011). Samas on lastel lihtsam kuulata õpetajat kui lindistusi, sest õpetaja saab muuta oma kõne kiirust ning kohandada seda vastavalt laste eale

(Pinter, 2006). Seetõttu peab ka õpetaja võõrkeeleskus olema foneetiliselt, keelerütmilt ning intonatsioonilt eeskujulik (Widlök et al., 2011).

Keele omandamine nõuab lapselt sõnade tähenduse selgeks õppimist ning grammatika omandamist (Butterworth & Harris, 2002). Grammatikat ja sõnavara tuleks samal ajal õpetada, sest sõnavara sõltub grammatikast. Näiteks kui laps õpib esimesi sõnu, siis kombineeruvad omavahel grammatika ning sõnavara. Lapsed pole huvitatud keelesüsteemist, vaid keele tähendusest ning selle funktsioonist terviklikult, et mängida mängu või laulda laule. Lasteaias grammatikat teadlikult ei õpita, kuid mida vanemaks lapsed kasvavad, seda enam nad hakkavad teadvustama keelesüsteemi ning selle komponente (Pinter, 2006). Grammatika õppimine toimub alguses varjatult teiste õppetegevuste kaudu.

Esiolgu tuleks õpetada sõnavara esemetest, mida lapsed näevad ja katsuvad igapäevaselt, näiteks nukkude abil saab õpetada kehaosasid ning mängida rollimänge (Widlök et al., 2011). Lapsed suudavad õppida ka sõnu, mida nad oma emakeeles veel ei tea. Õppetegevustena sõnavara arendamiseks sobivad sõna ja pildi ühendamismängud ning memoriin. Vanematele lastele sobivad lausetega seotud ülesanded, näiteks poolikute lausete jätkamine (Pinter, 2006). Sõnavara õpetamine teistes valdkondades (nt looduse) rikastab laste taustteadmisi (Hirsh-Pasek, Golinkoff, Berk, & Singer, 2009).

Igapäevaste jutustuste kuulamise kaudu saavad lapsed õppida sõnavara ja grammatikat kombineeritult (Pinter, 2006; Gillanders, Castro, & Franco, 2014). Hispaanias viidi läbi uurimus 2-3-aastaste lastega (Albaladejo, Coyle, & de Larios, 2018), kus selgitati välja, kui palju suureneb laste varajase võõrkeeles sõnavara jutustuste ja laulude kuulamisel ning mõlema meetodi kombineerimisel. Uuringust selgus, et lugude ettejutustamise kaudu õpivad lapsed rohkem võõrkeelseid sõnu kui laulude kuulamise kaudu, sest lugude jutustamisel kasutatakse erinevaid žeste, pilte ja intonatsiooni. Mõlema meetodi kombineerimisel leiti samuti, et lugude ettejutustamine on kasulikum kui laulude kuulamine. Ka Leśniewska ja Pichette (2016) viisid läbi uurimuse prantsuse keelt kõnelevate laste seas vanuses 2-4-aastat, uurides ingliskeelsete sõnade omandamist. Selles uurimuses leiti, et lapsed omandasid jutustuste kuulamise kaudu rohkem sõnu, sest lugude kuulamine nõuab suuremat keskendumist sõnade tähendusele.

Kõike eelnevat silmas pidades on oluline, et varajase võõrkeeles meetodika õpetamisel arvestatakse laste ealiste iseärasustega ning individuaalse lähenemisega, sest kõikide laste arengutase ei pruugi olla eale vastav. Individuaalse lähenemise kaudu saab õpetaja keskenduda lapsele ning tema puudujääkidele. Esiolgu tuleks varajases võõrkeelesõppes arendada kuulamist, seejärel kõnet – nii kujunevad suhtlemisoskused loomulikult (Stakanova

& Tolstikhina, 2014). Sõnavara ja grammatikat tuleks õpetada koos (Pinter, 2006) ning olulist rõhku tuleb panna hääldusele (Widlok et al., 2011). Õpetaja peaks lindistuste asemel ise rääkima, sest ta saab kõne kiiruse kohandada laste eale vastavaks (Pinter, 2006). Varajases võõrkeeelõppes on õpetaja õppetegevuste läbiviimisel oma kõnega lastele suureks eeskujuks.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Varasemalt on Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudis uuritud võõrkeeelõpetajate arvamusi varajase võõrkeeelõppe eeliste ja probleemide kohta (Otto, 2013), lastevanemate ootusi seoses varajase võõrkeeelõppega (Märdimäe, 2015) ning võõrkeeelõpetajate arvamusi lastele motiveeriva õpikeskkonna loomisest varajases võõrkeeelõppes (Pung, 2015). Samas pole uuritud, kas lasteaiaõpetajaks õppivad üliõpilased ning juba lasteaias töötavad õpetajad oleksid valmis võõrkeelt lasteaias õpetama, et kompenseerida sobivate õpetajate puudust. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärkideks on välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam varajasest võõrkeeelõppes ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias.

Eesmärkidest tulenevalt püstitati järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised teadmised, meetodiline ettevalmitus ning võõrkeelepädevus peaksid olema lasteaia võõrkeeelõpetajal uuritavate hinnangul?
2. Milliseks hindavad uuritavad enda teadmisi, meetodilist ettevalmistust ning võõrkeelepädevust lasteaias võõrkeele õpetamiseks?
3. Milliseid aspekte peavad uuritavad tähtsaks seoses varajase võõrkeeelõppe sisu ja meetodikaga?
4. Millised on varajase võõrkeeelõppega kaasnevad eelised ja kitsaskohad uuritavate hinnangul?
5. Milline on uuritavate valmidus võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias?
6. Millised erinevused ilmnevad lasteaiaõpetajate ning lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste hinnangutes?

Metoodika

Valim

Uurimuse valimi moodustasid lasteaiaõpetajad ning lasteaiaõpetajaks õppivad üliõpilased üle Eesti. Küsitlusele vastas kokku 108 inimest, kellest 66 olid lasteaiaõpetajad ning 42 lasteaiaõpetajaks õppivad üliõpilased. Pärast vastuste ülevaatamist otsustati ühe üliõpilase

vastuseid uurimuses mitte kasutada, sest küsimustik oli täidetud ebakorrektselt. Seega lõplikus valimis olid 107 inimese vastused (66 lasteaiaõpetajat ja 41 lasteaiaõpetajaks õppivat üliõpilast). Tabelis 1 tuuakse välja valimi taustandmed.

Tabel 1. Valimi taustandmed

	Lasteaiaõpetajad		Lasteaiaõpetajaks õppivad üliõpilased
Ettevalmistus töötamiseks lasteaias		Ülikoolis õppimise aasta	
Õppisin lasteaiaõpetajaks ülikoolis	45	1. kursus	12
Õppisin mõneks muuks õpetajaks	11	2. kursus	12
Läbisin lapsehoidja koolituse	1	3. kursus	17
Läbisin eelkoolipedagoogika kursuse	3		
Muu taust	6		
Tööstaaž lasteaiaõpetajana		Lasteaiaõpetajana töötamine	
Kuni 5 aastat	30	Jah	13
Kuni 10 aastat	12	Ei	28
Kuni 15 aastat	7		
Rohkem kui 15 aastat	17		
Lasteaiaõpetajate töökoha asukoht			
Suurlinnas	38		
Väikelinnas	16		
Maakohas	12		

Mõõtevahendid

Uurimise läbiviimiseks koostas töö autor mõlemale valimigrupile eraldi küsimustikud (vt Lisa 1 ja Lisa 2), mis toetusid töö teoreetilisele osale ning lähtusid uurimuse eesmärkidest ja uurimisküsimustest. Küsimustikud koosnesid taustandmetest ning põhiküsimustest.

Taustandmed lähtusid valimigrupist (nt tööstaaž, ülikoolis õppimise aasta), põhiküsimused olid mõlemas küsimustikus ühesugused. Lasteaiaõpetajatele mõeldud küsimustik sisaldas 16 küsimust, millest kolm esimest olid seotud taustandmetega. Lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste küsimustik sisaldas 15 küsimust, nendest kaks puudutasid taustandmeid.

Küsimustiku põhiküsimused puudutasid järgmisi teemasid (viidatud on õpetajate küsimustiku küsimuste numbritele):

- lasteaia võõrkeeleeõpetaja ja uuritavate teadmised, meetodiline ettevalmistus ning võõrkeelepädevus lasteaias võõrkeele õpetamiseks (küsimused 4-10);
- uuritavate valmidus võõrkeeleeõppe läbiviimiseks lasteaias (küsimus 11);
- varajase võõrkeeleeõppe sisu ja meetodika (küsimus 13);
- varajase võõrkeeleeõppega kaasnevad kitsaskohad ja eelised (küsimused 14-15).

Lisaks oli vastajatel võimalik arvamust avaldada selle kohta, kas võõrkeeleeõpe peaks lasteaias kohustuslik olema (küsimus 16) ning kas ülikool peaks bakalaureuseõppes tagama esmase meetodilise ettevalmistuse varajase võõrkeele õpetamiseks (küsimus 12).

Küsimustiku kuus põhiküsimust toetusid Likerti skaalale, mida oli kahte tüüpi: nõustun täielikult ... üldse ei nõustu, väga tähtis ... üldse mitte tähtis. Eraldi oli skaalal välja toodud variant „ei oska öelda“. Ülejäänud küsimused olid valikvastustega, mille hulgast sai valida ühe sobiva vastusevariandi ning vajadusel kasutada „muu“ varianti, kus sai oma valikut täpsustada. Küsimustike topelt täitmise vältimiseks lisati mõlema küsimustiku sissejuhatusse teavitav tekst. Üliõpilastel, kes õppisid lasteaiaõpetajaks, aga samal ajal töötasid lasteaias, paluti täita üliõpilastele mõeldud küsimustik. Vastajaid informeeriti sellest, et küsimustiku täitmine on vabatahtlik ning anonüümne.

Protseduur

Esialgul koostati küsimustikud MS Word 2016-s. Lasteaiaõpetajatele mõeldud küsimustikku piloteerisid kaks õpetajat ühest Tartu lasteaiaast. Piloteerimise tulemusel lisati küsimustikku uuringu läbiviija nimi ning kõrvaldati tehniline probleem seoses küsimustega 14 ja 15. Lasteaiaõpetajaks õppivatele üliõpilastele mõeldud küsimustikku piloteeris üks Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava 3-nda kursuse üliõpilane. Piloteerimise tulemusel kõrvaldati tehniline probleem seoses küsimusega 3.

Pärast piloteerimist sisestati küsimustikud *Google Forms*i ning levitati Facebooki grupis „Lasteaednike ideed“ ning uurija ajajoonel. Üliõpilaste küsimustikku jagati ka Tallinna Ülikooli õppekorraldusspetsialisti poolt Tallinna Ülikoolis alushariduse pedagoogiks õppivate bakalaureuseõppe üliõpilaste seas e-kirja teel. Uuringu andmeid koguti 2019. aasta aprillikuus (3. aprill - 16. aprill).

Andmeanalüüsi meetodid

Küsimustikest saadud andmeid analüüsiti kvantitatiivse andmeanalüüsi teel. Saadud andmed sisestati Ms Excel 2016 programmi, seejärel grupeeriti andmefail lasteaiaõpetajate

ning lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste vahel. Korrastatud andmefaili analüüsiti andmetöötlusprogrammiga IBM SPSS Statistics Subscription Base Edition. Tulemuste esitamisel kasutati sagedustabeleid ja protsente ning väidete järjestamiseks aritmeetilisi keskmisi. Väidete puhul esitati ka standardhälve kirjeldamiseks vastuste hajuvust. Kahe grupi hinnangute võrdlemiseks kasutati Mann-Whitney U-testi ning Hii-ruut-testi.

Tulemused

Alljärgnevalt esitatakse tulemused uurimisküsimuste kaupa.

Millised teadmised, metoodiline ettevalmistus ning võõrkeelepädevus peaksid olema lasteaia võõrkeeleeõpetajal uuritavate hinnangul?

Selleks, et teada saada lasteaia võõrkeeleeõpetaja jaoks vajalikke teadmisi, paluti uuritavatel hinnata 5-pallisel skaalal (5 – täiesti nõustun; 1 – ei oska öelda) nelja väidet. Keskmiselt kõige kõrgemalt hindasid uuritavad väidet *Teadmised koolieelsest didaktikast* ($M = 4,71$; $SD = 0,616$). Väitega oli täiesti nõus 50 lasteaiaõpetajat ning 31 üliõpilast. Kõrgelt hinnati ka väidet *Teadmised varajase võõrkeeleeõppe metoodikast* ($M = 4,64$; $SD = 0,810$). Selle väitega nõustus täielikult 54 lasteaiaõpetajat ning 27 üliõpilast. Keskmiselt kõige madalamalt hindasid uuritavad väidet *Teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse* ($M = 4,25$; $SD = 0,863$), mille puhul 31 lasteaiaõpetajat ning 15 üliõpilast nõustus täielikult. Täpsemad hinnangud on välja toodud Tabelis 2.

Tabel 2. Uuritavate hinnangud lasteaia võõrkeeleeõpetaja jaoks vajalike teadmiste kohta

	Täiesti nõustun	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Üldse ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
Teadmised koolieelsest didaktikast	81	20	3	0	1	4,71	0,616
Lasteaiaõpetajad	50	14	2	0	0	4,73	0,513
Üliõpilased	31	6	1	0	1	4,69	0,766
Teadmised varajase võõrkeeleeõppe metoodikast	81	16	4	2	2	4,64	0,810
Lasteaiaõpetajad	54	7	2	2	0	4,74	0,668
Üliõpilased	27	9	2	0	2	4,47	0,987
Teadmised eelkoolialiste laste	79	19	2	1	4	4,60	0,894

iseärasustest							
	Täiesti nõustun	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Üldse ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
Lasteaiaõpetajad	53	13	0	0	0	4,80	0,401
Üliõpilased	26	6	2	1	4	4,26	1,312
Teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse	46	48	8	1	3	4,25	0,863
Lasteaiaõpetajad	31	31	3	1	0	4,39	0,653
Üliõpilased	15	17	5	0	3	4,03	1,097

Lasteaia võõrkeeelõpetaja ettevalmistuse osas paluti uuritavatel valida seitsme vastusevariandi seast esimene eelistus. 35 lasteaiaõpetaja esimeseks eelistuseks oli lasteaiaõpetaja, kes ühtlasi omab ettevalmistust varajase võõrkeeelõpetamiseks, mis oli ka 17 üliõpilase esimeseks eelistuseks. 18 üliõpilast eelistas esimese valikuna võõrkeeelõpetajat, kellel on ettevalmistus koolieelses didaktikas. Muu vastusevariandi valisid kaks lasteaiaõpetajat. Ühe lasteaiaõpetaja hinnangul peaks lasteaia võõrkeeelõpetajal olema lasteaiaõpetaja haridus ning ettevalmistus koolieelses didaktikas ja varajase võõrkeeelõpetamiseks. Teise lasteaiaõpetaja hinnangul sobivad kõik alltoodud vastusevariandid. Täpsemad tulemused on välja toodud Tabelis 3.

Tabel 3. Lasteaia võõrkeeelõpetaja ettevalmistus uuritavate hinnangul

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Lasteaiaõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus varajase võõrkeeelõpetamiseks	35	17
Võõrkeeelõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus koolieelses didaktikas	19	18
Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja + ettevalmistus koolieelses didaktikas	3	4
Lasteaiaõpetaja ettevalmistus	3	2
Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja	3	0
Muu	2	0
Võõrkeeelõpetaja ettevalmistus	1	0
Kokku	66	41

Selgitamaks välja, milline peaks olema lasteaia võõrkeeleeõpetaja võõrkeelepädevus, paluti uuritavatel valida kuue vastusevariandi seast üks. 68% vastanutest leidis, et lasteaia võõrkeeleeõpetaja võõrkeelepädevus peaks olema B2 või C1 keeletasemel. Muu vastusevariandi valis üks lasteaiaõpetaja, kes jättis oma keeletaseme määramata, sest ta ei teadnud keeletasemete erisusi peast. Täpsemad tulemused on välja toodud Tabelis 4.

Tabel 4. *Lasteaia võõrkeeleeõpetaja võõrkeelepädevus uuritavate hinnangul*

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
B2 keeletasemel	22	26
C1 keeletasemel	18	7
B1 keeletasemel	16	4
C2 keeletasemel	7	3
Pole oluline, milline on õpetaja võõrkeelepädevus	2	1
Muu	1	0
Kokku	66	41

Milliseks hindavad uuritavad enda teadmisi, metoodilist ettevalmistust ning võõrkeelepädevust lasteaia võõrkeele õpetamiseks?

Järgnevalt sooviti teada, milline on uuritavate esimene võõrkeel ja hinnang selle pädevusele. Üle kahe kolmandiku vastajate (32 lasteaiaõpetajat, 37 üliõpilast) esimeseks võõrkeeleks on inglise keel, millele järgneb vene keel (26 lasteaiaõpetajat, 4 üliõpilast) (vt Tabel 5).

Tabel 5. *Uuritavate esimene võõrkeel*

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Inglise keel	32	37
Vene keel	26	4
Saksa keel	6	0
Soome keel	0	0
Muu	2	0
Kokku	66	41

39% lasteaiaõpetajate ning 51% üliõpilaste hinnangul on nende esimene võõrkeel B2 keeletasemel ning 21 vastajat hindasid oma keeletaset C1 või C2 taseme vääriliseks. Leidus aga ka neid, kes ei osanud oma keeletaset täpselt määratleda (kokku 11 vastajat). Kolm vastajat valis muu vastusevariandi. Ühe lasteaiaõpetaja sõnul on tema esimese võõrkeele pädevus A2 keeletasemel, kuna ta kasutab teist õpitud keelt rohkem. Teise lasteaiaõpetaja sõnul ta ei tea täpselt keeletasemete erisusi, mistõttu ta ei oska anda hinnangut oma esimese

võõrkeelee pädevusele. Ühe üliõpilasi hinnangul on tema esimese võõrkeelee pädevus puuduva praktika tõttu väga halb. Täpsemad hinnangud on välja toodud Tabelis 6.

Tabel 6. *Uuritavate hinnang oma esimese võõrkeelee pädevusele*

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
B2 keeletase	26	21
B1 keeletase	12	13
C2 keeletase	10	2
Ei oska öelda	10	1
C1 keeletase	6	3
Muu	2	1
Kokku	66	41

Uuritavatel paluti hinnata, kuivõrd piisavaks nad hindavad oma võõrkeelee pädevust lasteaias võõrkeelee õpetamiseks. Kui 22% uuritavatest (24 vastajat) hindas oma võõrkeelee pädevust täiesti piisavaks lasteaias võõrkeelee õpetamiseks, siis pea kaks kolmandikku vastanutest leidis, et see on kas pigem piisav (32 vastajat) või pigem ebapiisav (33 vastajat) (vt Tabel 7).

Tabel 7. *Uuritavate hinnang oma võõrkeelee pädevusele lasteaias võõrkeelee õpetamiseks*

	Täiesti piisav	Pigem piisav	Pigem ebapiisav	Täiesti ebapiisav	Ei oska öelda
Lasteaiaõpetajad	16	18	20	11	1
Üliõpilased	8	14	13	4	2
Kokku	24	32	33	15	3

Lisaks said uuritavad anda hinnangu oma ettevalmistusele lasteaias võõrkeelee õpetamiseks. 65% vastanutest oli arvamisel, et nende ettevalmistus lasteaias võõrkeelee õpetamiseks on kas pigem ebapiisav või täiesti ebapiisav. 29% vastanute hinnangul on nende ettevalmistus selleks pigem piisav või täiesti piisav. Tabelis 8 on välja toodud täpsemad hinnangud.

Tabel 8. *Uuritavate hinnang enda ettevalmistusele lasteaias võõrkeelee õpetamiseks*

	Täiesti piisav	Pigem piisav	Pigem ebapiisav	Täiesti ebapiisav	Ei oska öelda
Lasteaiaõpetajad	7	15	25	16	3
Üliõpilased	3	6	22	7	3
Kokku	10	21	47	23	6

Milliseid aspekte peavad uuritavad tähtsaks seoses varajase võõrkeeleeõppe sisu ja metoodikaga?

Selleks paluti vastajatel hinnata 5-pallisel skaalal (5 – väga tähtis; 1 – ei oska öelda) 17 väidet. Keskmiselt kõige kõrgemalt hindasid uuritavad väidet *Mänguliste tegevuste kasutamine* (M = 4,80; SD = 0,590). Väidet pidas väga tähtsaks 58 lasteaiaõpetajat ning 34 üliõpilast. Kõrgelt hinnati ka väiteid *Piltide ja esemete kasutamine* (M = 4,75; SD = 0,603) ning *Laulude ja salvide kuulamine ...* (M = 4,70; SD = 0,602). Keskmiselt kõige madalamalt hindasid uuritavad väidet *Kirjutamisoskuse arendamine* (M = 3,31; SD = 0,970), millele eelnesid *Lugemisoskuse arendamine* (M = 3,42; SD = 0,959) ja *Grammatika õppimine* (M = 3,44; SD = 0,929). Täpsemad hinnangud on välja toodud Lisas 3.

Millised on varajase võõrkeeleeõppega kaasnevad eelised ja kitsaskohad uuritavate hinnangul?

Uuritavatel oli siin võimalus anda hinnanguid väidetele 5-pallisel skaalal (5 – nõustun täielikult; 1 – ei oska öelda). Keskmiselt kõige kõrgemalt hinnati väidet *Võõrkeelee kiirem ja lihtsam omandamine* (M = 4,35; SD = 0,825). Väitega nõustus täielikult või pigem nõustus 62 lasteaiaõpetajat ning 38 üliõpilast. Kõrgelt hinnati ka väidet *Paremad suhtlemispädevused ja suuline eneseväljendusoskus võõrkeeles* (M = 4,18; SD = 1,049). Selle väitega oli täielikult või pigem nõus 53 lasteaiaõpetajat ning 37 üliõpilast. Keskmiselt kõige madalamalt hindasid uuritavad väiteid *Parem võime lahendada keerulisi ülesandeid* (M = 3,36; SD = 1,249) ning *Parem kriitilise mõtlemise oskus* (M = 3,33; SD = 1,157). Täpsemad hinnangud on välja toodud Lisas 4.

Varajase võõrkeeleeõppe kitsaskohtade osas hindasid uuritavad keskmiselt kõige kõrgemalt väidet *Lasteaiaõpetajate vähene kogemus varajase võõrkeeleeõppe läbiviimisel* (M = 4,28; SD = 0,939). Väitega nõustus täielikult 31 lasteaiaõpetajat ning 18 üliõpilast. Väidet *Tihe päevakava lasteaias* (M = 4,26; SD = 0,961), millega oli täielikult nõus 37 lasteaiaõpetajat ning 17 üliõpilast, hinnati samuti kõrgelt. Keskmiselt kõige madalamalt hindasid uuritavad väidet *Vähene lapsevanemate huvi varajase võõrkeeleeõppe vastu* (M = 3,01; SD = 1,183). Väitega nõustus täielikult vaid kaheksa lasteaiaõpetajat ning kolm üliõpilast. Täpsemad hinnangud on välja toodud Lisas 5.

Milline on uuritavate valmidus võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias?

Järgnevalt sooviti teada saada uuritavate hinnangut oma valmidusele võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias. Natuke üle poole vastajatest – 32 lasteaiaõpetajat ning 23 üliõpilast – leidsid, et nad peaksid eelnevalt läbima mõne varajase võõrkeeelõppe metoodikaga seonduva täienduskoolituse. Ligi viiendik vastanutest (12 lasteaiaõpetajat ja 9 üliõpilast) olid arvamusel, et nad ei ole valmis võõrkeelt õpetama, sest neil on ebapiisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeeelise tase. Kohe oleks vastanutest valmis võõrkeelt õpetama ainult kuus lasteaiaõpetajat ja kaks üliõpilast. Täpsemad hinnangud on välja toodud Tabelis 9.

Tabel 9. Uuritavate hinnang oma valmidusele võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Peaksin eelnevalt läbima mõne varajase võõrkeeelõppe metoodikaga seonduva täienduskoolituse	32	23
Ma ei ole valmis võõrkeelt õpetama – mul on ebapiisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeeelise tase	12	9
Olen mõningase võõrkeeelise ja selle õpetamise metoodika meelde tuletamise järel valmis õpetama võõrkeelt	11	6
Olen kohe valmis õpetama võõrkeelt – mul on piisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeeelise tase	6	2
Peaksin eelnevalt läbima mõne kursuse, et oma võõrkeeelise taset tõsta	5	1
Kokku	66	41

Millised erinevused ilmnevad lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste hinnangutes?

Alljärgnevalt tuuakse välja erinevused, mis ilmsid lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste hinnangutes.

Statistiliselt oluline erinevus leiti Hii-ruut-testiga uuritavate esimeses võõrkeeles ($p < 0,05$). Ülekaalukalt (90,2%) on lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste esimeseks võõrkeeleks

inglise keel, kuid lasteaiaõpetajatel jaotuvad tulemused inglise ja vene keele vahel ühtlasemalt (inglise keel 48,5%; vene keel 39,4%).

Mann-Whitney U-testiga ilmnis kahe grupi hinnangutes seoses varajase võõrkeeleeõppe sisu ja meetodikaga kaks statistiliselt olulist erinevust ($p < 0,05$). Väidet *Kuulamisoskuse arendamine* hindas 19,4% lasteaiaõpetajatest rohkem „väga tähtsaks“ kui lasteaiaõpetajaks õppivad üliõpilased, sama väidet hindas 18,8% üliõpilasi enam „pigem tähtsaks“ kui lasteaiaõpetajad. Lisaks esines statistiliselt oluline erinevus väites *Laulude ja salvide kuulamine, nende järgi laulmine ja kordamine*. 18,4% rohkem lasteaiaõpetajaid hindasid väite „väga tähtsaks“ kui lasteaiaõpetajaks õppivaid üliõpilasi. Väidet pidas „pigem tähtsaks“ 18,9% rohkem üliõpilasi.

Uuritavate hinnangutes esines seoses varajase võõrkeeleeõppe eelistega üks statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,05$). Väitega *Suurem huvi erinevate kultuuride vastu* „nõustus täielikult“ 16,6% lasteaiaõpetajaid rohkem kui lasteaiaõpetajaks õppivaid üliõpilasi. Väitega „pigem nõustus“ 5,2% üliõpilasi rohkem kui lasteaiaõpetajaid. Kahe grupi hinnangutes varajase võõrkeeleeõppe kitsaskohtade üle esines kaks statistiliselt olulist erinevust ($p < 0,05$). Väitega *Vähe meetoodilisi materjale eesti keeles* „nõustus täielikult“ 13,6% lasteaiaõpetajaid enam kui lasteaiaõpetajaks õppivaid üliõpilasi ning väitega „pigem nõustus“ 1,6% lasteaiaõpetajaid rohkem kui üliõpilasi. Lisaks esines Mann-Whitney U-testis statistiliselt oluline erinevus hinnangutes väitele *Sujuva ülemineku puudumine edasiseks võõrkeeleeõppimiseks koolis* ($p < 0,05$), millega nõustus täielikult 11,1% lasteaiaõpetajaid rohkem kui üliõpilasi. Väitega pigem nõustus 8,6% lasteaiaõpetajaid rohkem kui lasteaiaõpetajaks õppivaid üliõpilasi.

Lisaks sooviti uurimuse käigus teada saada, kas koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekava peaks tagama esmase meetoodilise ettevalmistuse varajaseks võõrkeeleeõppeks. Kahe kolmandiku vastanute – 41 lasteaiaõpetaja ja 30 üliõpilase – arvates peaks olema see tagatud valikaine näol. 21 vastajat – 16 lasteaiaõpetajat ning viis üliõpilast – ei pidanud seda aga üldse vajalikuks. Täpsemad tulemused on leitavad Tabelis 10.

Tabel 10. Esmase meetoodilise ettevalmistuse tagamine koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekavas varajase võõrkeeleeõpetamiseks

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Jah, valikainena	41	30
Ei	16	5
Jah, kohustusliku ainaena	7	4

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Ei oska öelda	2	2
Kokku	66	41

Uuritavatelt küsiti ka seda, kas varajane võõrkeeelõpe peaks lasteaias olema kohustuslik. Selgus, et 77% vastajatest – 51 lasteaiaõpetajat ja 31 üliõpilast – ei pidanud seda vajalikuks ning vaid kuus lasteaiaõpetajat ning neli üliõpilast leidsid, et varajane võõrkeeelõpe peaks lasteaias olema kohustuslik. Täpsemad hinnangud on välja toodud Tabelis 11.

Tabel 11. Uuritavate hinnang varajase võõrkeeelõppe kohustuslikkusele lasteaias

Vastusevariandid	Lasteaiaõpetajad	Üliõpilased
Ei	51	31
Jah	6	4
Muu	4	4
Ei oska öelda	5	2
Kokku	66	41

Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärkideks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam varajasest võõrkeeelõppest ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias.

Esimese uurimisküsimuse *Millised teadmised, meetodiline ettevalmistus ning võõrkeelepädevus peaksid olema lasteaia võõrkeeelõpetajal uuritavate hinnangul?* tulemusi analüüsid saadi teada, et uuritavad hindasid kõige kõrgemalt lasteaiaõpetaja jaoks vajalike teadmiste osas väidet „teadmised koolieelsest didaktikast“. Euroopa Komisjoni käsiraamat (2011) toob samuti välja, et varajase võõrkeeelõppe läbiviimisel on vajalikud kvalifitseeritud õpetajad, kel peavad olema teadmised koolieelsest didaktikast ning eelkooliealiste laste arengust.

Lasteaia võõrkeeelõpetaja meetodilise ettevalmistuse juures eelistasid uuritavad enim lasteaiaõpetajat, kel on ka ettevalmistus varajase võõrkeele õpetamiseks. Lasteaiaõpetajad peaksid omama ettevalmistust varajase võõrkeele õpetamiseks ja tundma ka ema- ja võõrkeele omandamise põhimõtteid ning olema tuttavad varajase võõrkeele õpetamise meetodikaga (Language learning at ..., 2011). Uurimuse läbiviija arvates võiksid varajast võõrkeelt õpetada lasteaiaõpetajad, kui neil on piisav võõrkeeleoskus ja ettevalmistus varajase võõrkeele õpetamiseks, sest bakalaureuseõppes saavad nad head teadmised nii eelkooliealiste laste arengust kui ka koolieelsest didaktikast.

Ligi 68% uuritavatest leidis, et lasteaia võõrkeeleeõpetaja võõrkeelepädevus peaks olema B2 või C1 keeletasemel. Ka ELLiE uuringuprojekt (Enever et al., 2011) toob esile, et kui tahetakse võõrkeelt õpetada, on õpetajatel soovituslik saavutada C1 keeletase. Uuritavate hinnangud ühtivad ka Widlok jt (2011) arvamusega, kelle sõnul peaks varajase võõrkeeleeõpetamiseks õpetajal olema B2 või C1 keeletase.

Teise uurimusküsimuse *Milliseks hindavad uuritavad enda teadmisi, metoodilist ettevalmistust ning võõrkeelepädevust lasteaia võõrkeele õpetamiseks?* vastustest selgus, et üle kahe kolmandiku uuritavate esimeseks võõrkeeleks on inglise keel, millele järgneb vene keel. Kuigi Eurydice (2012) andmeil järgnevad inglise keelele populaarsuselt saksa ja prantsuse keel, on tulemus Eesti kontekstis mõistetav. Vanem põlvkond õpetajaid on vene keelt koolis õppinud esimese võõrkeelena ning käesoleval ajal on vene keel tüüpiliselt B-võõrkeeleks. Vene keele oskust peetakse Eesti Vabariigis vajalikuks, kuna Venemaa on Eesti naaberriik ning siin elab rohkelt vene rahvusest inimesi.

Suur osa uuritavaid hindas oma esimese võõrkeele pädevust B2 keeletasemele vastavaks ning leidis ka neid, kelle hinnangul vastas see C1 või C2 keeletasemele. Nagu eelnevalt mainitud peaks lasteaiaõpetajal olema varajase võõrkeele õpetamiseks B2 või C1 keeletase (Widlok jt, 2011). Eestis saavad koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekava läbinud üliõpilased õpingute lõpus kutsetunnistuse õpetaja kutsestandardi taseme 6 järgi ning selle kohaselt peaks õpetaja oskama ühte võõrkeelt B2 tasemel vastavalt Euroopa keeleõppe raamdokumendile (Kutsestandard, 2018). Tulemustest ilmnes aga, et 13 üliõpilast (41-st) hindas oma võõrkeele taset madalamaks (B1 keeletase). Ilmnes ka, et ainult 22% uuritavatest hindas oma võõrkeelepädevust täiesti piisavaks võõrkeele õpetamiseks ning kaks kolmandikku vastanutest leidis, et see on kas pigem piisav või pigem ebapiisav.

Selgus, et 65% vastanutest on arvamusel, et nende ettevalmistus lasteaia võõrkeele õpetamiseks on pigem ebapiisav või täiesti ebapiisav. Tulemus ei ole üllatav, sest lasteaiaõpetajaid ei õpetata süsteemselt väikestele lastele võõrkeelt õpetama (Eesti võõrkeelte strateegia ..., 2017). Seni pole Eestis piisavalt läbi viidud koolitusi, mis keskenduksid varajasele võõrkeeleeõppele ning selle metoodikale. Lisaks ei seostada omavahel lasteaiaõpetajate ja võõrkeeleeõpetaja erialade õpet, mistõttu omandatakse teadmisi võõrkeele ning selle metoodika kohta pigem algklassides ja põhikoolis õppe läbiviimiseks. Ainult 31 vastanu (107-st) hinnangul on nende ettevalmistus piisav lasteaia võõrkeele õpetamiseks. Kahe kolmandiku vastanute arvates peaks varajases võõrkeeleeõppes esmane metoodiline ettevalmistus olema tagatud ülikoolis valikaine näol. See aitaks kvalifitseeritud varajase

võõrkeele õpetajate pöuda leevendada. Vastav valikaine on näiteks olemas Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekavas.

Järgneva uurimusküsimusega *Milliseid aspekte peavad uuritavad tähtsaks seoses varajase võõrkeeleeõppe sisu ja metoodikaga?* seoses saadi teada, et kõige tähtsamaks peeti mänguliste tegevuste, piltide ja esemete kasutamist ning laulude ja salmide kuulamist ning nende järgi laulmist ja kordamist. Uuritavate hinnangud lähevad kokku teoorias väljatooduga. Widlok jt (2011) tõstavad esile, et lapsed õpivad tihti võõra tähestiku lauldes selgeks, millest võib järeldada, et varajases võõrkeeleeõppes on salmid ja laulud tähtsal kohal. Tuleb nõustuda ka Pinteriga (2006), kelle arvamuse kohaselt aitavad liigutuste ja sõnade samaaegne kordamine kaasa korduste märkamisele. Kuna väikesed lapsed on energilised, tuleb päri olla Brewster jt-ga (2002), kes rõhutavad, et varajases võõrkeeleeõppes tuleks läbi viia mängulisi tegevusi, et lapsed saaksid rohkelt liikuda. Erinevate esemete ja piltide abil saab mängida mitmeid mängu (nt rollimängu) (Pinter, 2006; Widlok jt, 2011). Seoses varajase võõrkeeleeõppe sisu ja metoodikaga pidas 56 vastanut (103-st) kõige vähem tähtsaks kirjutamisoskuse arendamist. Tulemus on loogiline, sest varajase võõrkeeleeõppe algetapis keskendutakse eelkõige kuulamise ja kõnelemise arendamisele.

Neljanda uurimisküsimusega taheti teada *Millised on varajase võõrkeeleeõppega kaasnevad eelised ja kitsaskohad uuritavate hinnangul?* ning selgus, et kõrgelt hinnati neid väiteid, mis puudutasid võõrkeele kiiremat ja lihtsamat omandamist hilisemas elus ning paremaid suhtlemispädevusi ja suulist eneseväljendusoskust võõrkeeles. Võõrkeele kiiremast ja lihtsamast omandamisest on kirjutanud ka Ghasemi ja Hashemi (2011), kelle sõnul on kuni 10 eluaastani parim aeg tutvustada lastele võõrkeeli, sest siis suudavad lapsed võõrkeeli kiiremini omandada ning kui ollakse eelnevalt kokku puutunud võõrkeelega, on seda lihtsam omandada. Ka Widlok jt (2011) on öelnud, et soodsates tingimustes arenevad laste suhtlemispädevused ning on lisanud, et ka laste keeletunnetus muutub paremaks. Lisaks on Brewster jt (2002) välja toonud, et lastel, kes hakkavad võõrkeeli õppima eelkoolieas, on eeliseid kuulamisel ning võõrkeele aktsendivabas hääldamises (Widlok et al., 2011). Uuriija arvates võib aktsendivaba hääldamine anda tulevikus eeliseid tööle saamisel ning teistega suhtlemisel. Väikseima eelisena toodi välja parema kriitilise mõtlemise oskust, ainult 53 vastanut (105-st) nõustus selle eelisega. Vaatamata varajase võõrkeeleeõppe eelistele leidis 77% vastanutest, et varajane võõrkeeleeõpe ei peaks olema lasteaias kohustuslik.

Varajase võõrkeeleeõppe kitsaskohtade osas tõid uuritavad kahe suurima puudusena välja lasteaiasõpetajate vähese kogemuse varajase võõrkeeleeõppe läbiviimisel ning tiheda päevakava lasteaias. Kuna varajane võõrkeeleeõpe ei ole Eestis lasteaiasõpetajate ettevalmistuse

kohustuslik osa, siis on uuritavate hinnang õpetajate vähese kogemuse kohta mõistetav. Winskel'i jt (2016) sõnul on lasteaiaõpetajate vähene kogemus suureks väljakutseks varajase võõrkeeelõppe läbiviimisel. Käesoleva uurimuse tulemused ühtivad kaudselt Otto (2013) omadega, kus uuritavad tõid suurimate kitsaskohtadena välja probleemid distsipliini tagamisel ning tegevuse pika ettevalmistuse aja. Mõlema murekoha põhjuseks võib, kuid ei pruugi, olla õpetajate vähene kogemus varajase võõrkeeelõppe läbiviimisel. Ettevalmistust raskendab kindlasti ka asjaolu, et õpetajad peavad õppetegevusteks sageli materjale ise koostama-otsima. Teise kitsaskohana väljatoodud tihe päevakava kinnitab ka Ojaste (2017) oponentide sõnu, kelle arvates on varajase võõrkeeelõppe peamiseks kitsaskohaks tihe ja üle organiseeritud päevakava. Ka Otto (2013) uurimuses tuuakse ühe puudusena välja, et võõrkeeelõpe vähendab lapse mänguaega.

Viienda uurimusküsimusega sooviti teada *Milline on uuritavate valmidus võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias?* ning selgus, et natuke üle poole vastajate hinnagul peaksid nad eelnevalt läbima mõne varajase võõrkeeelõppe metoodikaga seonduva täienduskoolituse. Sama soovitus õpetajate ettevalmistuseks on andnud ka Widlok jt (2011). Samas on probleemiks see, et Eestis pole piisavalt koolitusi, mis keskenduksid varajasele võõrkeeelõppele. Saksa ja prantsuse keele osas on täiendkoolitustesse tõhusalt panustanud nt Goethe Instituut või Prantsuse Instituut, kuid inglise keele osas on sarnaseid täienduskoolitusi nappinud (Eesti võõrkeelte strateegia ..., 2017). Seega tasuks kaaluda varajase inglise keele kui võõrkeele õppimisega seotud koolituste korraldamist teemast huvitatud, piisava inglise keele oskusega (lasteaia)õpetajatele.

Viimase uurimusküsimusega sooviti teada *Millised erinevused ilmnevad lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste hinnangutes?* ning selgus, et erinevusi esineb üksikutes hinnangutes – kuuel juhul hindasid lasteaiaõpetajad väiteid kõrgemalt kui üliõpilased. Näiteks selgus seoses varajase võõrkeeelõppe sisu ja metoodikaga, et kuulamisoskuse arendamist pidas väga tähtsaks 68,2% lasteaiaõpetajatest, kuid üliõpilastest vaid 48,8%. Erinevust võib põhjendada sellega, et lasteaiaõpetajatel on paremad teadmised koolieelsest didaktikast ja selle rakendamisest praktikasse. Kuulamise arendamine toimub enne rääkimist (Stakanova ja Tolstikhina, 2014). Võib oletada, et lasteaiaõpetajate hinnangul peaks võõrkeele õpiprotsessi hoidma emakeele õppimisega võimalikult sarnasena. Lapsed õpivad võõrkeelt õpetaja kõne kuulates (Pinter, 2006), millest võib järeldada, et kuulamisoskuse arendamine pole teadlik tegevus, vaid areneb kogu õpiprotsessi vältel. Seda protsessi saavad varajase võõrkeele õpetajad mitmekülgset toetada, rääkides ise erinevaid jutte ning võimaldades lastel helifaile kuulata ja videoid vaadata.

Varajase võõrkeeelõppe kitsaskohtade osas nõustus täielikult 37,9% lasteaiaõpetajatest ning üliõpilastest täielikult vaid 26,8%, et varajases võõrkeeelõppes puudub sujuv üleminek edasiseks võõrkeele õppimiseks koolis. Võib oletada, et lasteaiaõpetajad on teemast rohkem teadlikud. Enamus lapsi asub õppima munitsipaalkoolidesse, kus võõrkeeelõpe hakab sageli alles 3. klassist. Viimastel aastatel on küll suurenenud nende koolide arv, kas pakuvad võõrkeeelõpet varem (1. või 2. klassist) ning neil juhtudel on võõrkeeelõppe sujuvus paremini tagatud.

Käesolevas uurimuses esinesid mõningad piirangud. Ette antud vastusevariantide tõttu ei saanud küsimustikule vastajad mitmes kohas oma vastuseid täiendada, vaid pidi valima olemasolevate vastusevariantidest seast, mistõttu võisid vastusevariandid mõjutada uuritavate arvamusi. Lisaks oleks võinud uurimuses osaleda suurem arv üliõpilasi, et valim oleks olnud rohkem tasakaalustatud. Uurimuse tugevuseks võib lugeda asjaolu, et saadi ülevaade lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste seisukohtadest varajase võõrkeeelõppe teemal. Eelnevalt on keskendunud võõrkeeelõpetajatele ja lapsevanematele. Uurimuse tulemused võivad aidata paremini planeerida lasteaiaõpetajate ettevalmistust nii täiendkoolituste kavandamisel kui ka ülikoolis õppekavade koostamisel.

Tänuõnad

Töö autor tänab kõiki uurimuses osalenud lasteaiaõpetajaid ning lasteaiaõpetajaks õppivaid üliõpilasi. Suur tänu ka Tallinna Ülikooli õppekorraldusspetsialistile Aili Tammele, kes aitas levitada küsimustikku ning Karmen Kalgile, kes aitas tegeleda andmeanalüüsiga.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Töö autor: Merili Sammel

/allkirjastatud digitaalselt/

Kuupäev: 21.05.2019

Kasutatud kirjandus

- Aedla, H. (2019, 13. mai). Mudilased õpivad saksa keelt. *Postimees*, lk 15.
- Albaladejo, S., Coyle, Y., & de Larios, J. R. (2018). Songs, stories, and vocabulary acquisition in preschool learners of English as foreign language. *System*, 76, 116–128.
- Bialystok, E., & Kroll, J. F. (2018). Can the critical period be saved? A bilingual perspective. *Bilingualism: Language and Cognition*, 21(5), 908–910.
- Brewster, J., Ellis, G., & Girard, D. (2002). *The Primary English Teacher's Guide*. Great Britain: Pearson Education Limited.
- Butterworth, G., & Harris, M. (2002). *Arengupsühholoogia alused*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Coyle, Y., & Remei Gomez, G. (2014). Using songs to enhance L2 vocabulary acquisition in preschool children. *ELT Journal*, 68(3), 276–285.
- Cummins, J. (2001). Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it important for education? *Sprogforum*, 7(19), 15–20.
- de Bot, K. (2014). The effectiveness of early foreign language learning in the Netherlands. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4(3), 409–418.
- Derwing, T. M., & Munro, M. J. (2013). The Development of L2 Oral Language Skills in Two L1 Groups: A 7-Year Study. *Language Learning*, 63(2), 163–185.
- Dunn, O. (2012). *Introducing English to Young Children: Spoken Language*. UK: North Star ELT.
- Enever, J. (2015). The Advantages and Disadvantages of English as a Foreign Language with Young Learners. In J. Bland (Ed.), *Teaching English to Young Learners: Critical Issues in Language Teaching with 3-12 Years Olds* (pp. 13–30). London: Bloomsbury Academic.
- Enever, J., Krikhaar, E., Lindgren, E., Lopriore, L., Lundberg, G., Mihaljevic Djigunovic, J., Munoz, C., Szpotowicz, M., & Tragant Mestres, E. (2011). *Early Language Learning in Europe*. Külastatud aadressil

<https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B309%20ELLiE%20Book%202011%20FINAL.pdf>

Euroopa Komisjon (2011). *Language learning at pre-primary school level: making it efficient and sustainable. A policy handbook*. Külastatud aadressil

https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/early-language-learning-handbook_en.pdf

Eurydice & Eurostat. (2012). *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.

Flege, J. E., MacKay, I. R. A., & Meador, D. (1999). Native Italian speakers' perception and production of English vowels. *Journal of the Acoustical Society of America*, 106(5), 2973–2987.

Forster, E. (2006). The value of songs and chants for young learners. *Encuentro Journal*, 16, 63–68.

Ghasemi, B., & Hashemi, M. (2011). Foreign language learning during childhood. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 28, 872–876.

Gillanders, C., Castro, D. C., & Franco, X. (2014). Learning words for life: Promoting vocabulary in dual language learners. *The Reading Teacher*, 68(3), 213–221.

Gilzow, D. F., & Rhodes, N. C. (2000). *Establishing High-Quality Foreign Language Programs in Elementary Schools*. Külastatud aadressil <https://www.brown.edu/academics/education-alliance/sites/brown.edu.academics.education-alliance/files/publications/PerspCal.pdf>

Haridus- ja Teadusministeerium (2017). *Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2015 täitmise lõpparuanne*. Külastatud aadressil

https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_voorkeelte_strateegia_2009-2017_lopparuanne.pdf

Haridus- ja Teadusministeerium (2014). *Eesti võõrkeelte strateegia 2009-2015 täitmise vahearuanne 2009-2013*. Külastatud aadressil

https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_voorkeelte_strateegia_taitmise_vahearuanne_2009-2013.pdf

- Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., Berk, L. E., & Singer, D. G. (2009). *A mandate for playful learning in preschool: Presenting the evidence*. New York: Oxford University Press.
- Huang, H. (2017). Critical Thinking of Ongoing Arguments about „the younger, the better“. Hypothesis in Second Language Acquisition. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 155, 442–446.
- Johnson, J. S., & Newport, E. L. (1989). Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language. *Cognitive Psychology*, 21(1), 60–99.
- Johnstone, R. (2002). *Addressing 'the age factor': some implications for language policy*. Strasbourg: Euroopa Komisjon.
- Johnstone, R. (2009). An early start: What are the key conditions for generalized success? In J. Enever, J. Moon, ja U. Raman (Eds.), *Young Learner English Language Policy and Implementation: International Perspectives* (pp. 31–41). Reading: Garnet Publishing Ltd.
- Kaljulaid, K. (2017). *President Kaljulaid: On tohutu lapse aja ja ressursi raiskamine, kui me ei õpeta talle lasteaias selgeks veel ühte keelt*. Külastatud aadressil <https://www.postimees.ee/4001829/president-kaljulaid-on-tohutu-lapse-aja-ja-ressursi-raiskamine-kui-me-ei-opeta-talle-lasteaias-selgeks-veel-uh-te-keelt>
- Karpf, A. (2006). *The Human Voice*. London: Bloomsbury.
- Keeletasemed A1-C2* (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.goethe.de/ins/ee/et/spr/kon/stu.html>
- Kutsestandard* (2018). Külastatud aadressil <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10719263/>
- Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., & Voltein, E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Tartu: Atlex AS.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological Foundations of Language*. New York: John Wiley & Sons.

- Leśniewska, J., & Pichette, F. (2016) Songs vs. stories: impact of input sources on ESL vocabulary acquisition by preliterate children, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 19(1), 18–34.
- Lopez, B. R., & Mendez, R. V. (2004). Models of Teaching Foreign Languages to Young Children. *Didactica (Lengua y Literatura)*, 16(1), 163–175.
- MacKay, I. R. A., & Flege, J. E. (2004). Effects of the age of second language learning on the duration of first and second language sentences: The role of suppression. *Applied Psycholinguistics*, 25(3), 373–396.
- Moeller, A. J., & Catalano, T. (2015). Foreign Language Teaching and Learning. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, (9)2, 327–332.
- Männamaa, M., & Marats, I. (2009). Laste üldoskuste areng. E, Kulderknup (Toim), *Üldoskuste areng koolieelses eas* (lk 7–39). Tartu: Kirjastus Studium.
- Märdimäe, M. (2015). *Tartu linna lastevanemate kirjeldused varajase võõrkeeleõppe ootustest koolieelses lasteasutuses*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Nikolov, M., & Djigunovic, J. M. (2006). Recent research on age, second language acquisition, and early foreign language learning. *Annual Review of Applied Linguistics*, 26, 234–260. Cambridge: Cambridge University Press.
- North, B., Goodier, T., & Piccardo, E. (2018). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume with new descriptors*. Külastatud aadressil <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Ojaste, A. (2017). *Lasteaia direktor presidendi ideest: lasteaias teise keele õpetamise vastased eksivad*. Külastatud aadressil <https://epl.delfi.ee/arvamus/lasteaia-direktor-presidendi-ideest-lasteaias-teise-keele-opetamise-vastased-eksivad?id=77458510>
- Otto, K. (2013). *Varajase võõrkeeleõppe eelistest ja probleemidest Tartu lasteaedade võõrkeeleõpetajate arvamuste põhjal*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Pinter, A. (2006). *Teaching Young Language Learners*. Oxford: Oxford University Press.

- Pung, B. (2015). *Tartu lasteaedade võõrkeeleeõpetajate arvamused lastele motiveeriva õpikeskkonna loomisest varajases võõrkeeleeõppes*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Ramirez, N. F., Ramirez, R. R., Clarke, M., Taulu, S., & Kuhl, P. K. (2017). Speech discrimination in 11-month-old bilingual and monolingual infants: a magnetoencephalography study. *Developmental Science*, 20(1).
- Rizki, A. (2016). Benefits of Early Second Language Acquisition. *Indonesian Journal of Integrated English Language Teaching*, 2(1), 19–30.
- Scovel, T. (2000). „The younger, the better“ myth and bilingual education. R. D. Gonzalez, & I. Melis (Toim), *Language ideologies: Critical perspectives on the official English movement*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Stakanova, E., & Tolstikhina, E. (2014). Different Approaches to Teaching English as a Foreign Language to Young Learners. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 146, 456–460.
- Stewart, J. H. (2005). Foreign Language Study in Elementary Schools: Benefits and Implications for Achievement in Reading and Math. *Early Childhood Education Journal*, 33(1), 11–16.
- Turu-uuringute AS. (Toim). (2017). *Keelehoiakute uuring*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne.pdf>
- Uylings, H. B. M. (2006). Development of the Human Cortex and the Concept of ‘Critical’ or ‘Sensitive’ Periods. *Language learning*, 56(1), 59–90.
- Vaino, M. (2018). *Maarja Vaino: ülikoolide paralleelmaailmas taandub emakeel raha ja feimi ees*. Külastatud aadressil <https://arvamus.postimees.ee/6410218/maarja-vaino-ulikoolide-paralleelmaailmas-taandub-emakeel-raha-ja-feimi-ees>
- Vos, J. (2008). Can Preschool Children Be Taught a Second Language? Külastatud aadressil <http://frenchforlife.ca/documents/How%20Children%20learn%20languages%20including%20timeline.pdf>
- Vygotsky, L. S. (1962). *Thought and Language*. Cambridge: The MIT Press.
- Widlok, B., Petravic, A., Org, H., & Romcea, R. (2011). *Nürnbergi soovitud varajaseks võõrkeeleeõppeks*. Tallinn: Tallinna Saksa Kultuuriinstituut/Goethe Instituut.

- Widodo, H. P. (2005). Teaching Children Using a Total Physical Response (TPR) Method: Rethinking. *Bahasa dan Seni: Jurnal Bahasa, Sastra, Seni, dan Pengajarannya*, 33(2), 235–248.
- Winkel, H., Zhou, J., Li, Z., Mei, G. X., Peart, E., & Booth, K. (2016). Challenges of Foreign Language Learning in Early Childhood. S. O'Neill, & H van Rensburg (Toim), *Global Language Policies and Local Education Practices and Cultures* (lk 142–156).
- Külastatud aadressil
file:///C:/Users/B590/Downloads/Winskeletal.ChallengesofForeignLanguageLearning2014%20(2).pdf
- Yadav, M. K. (2014). Role of Mother Tongue in Second Language Learning. *International Journal of Research*, 1(11), 572–582.

Lisad

Lisa 1. Lasteaiaõpetajate küsimustik

Hea õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava 3. kursuse üliõpilane Merili Sammel. Minu bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada nii lasteaiaõpetajate kui lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaama varajasest võõrkeeleõppest ning valmidust õpetada võõrkeeli lasteaias. Bakalaureusetöö tulemuste abil saab paremini planeerida lasteaiaõpetajate ettevalmistust ning teadmise, kas lasteaiaõpetajad oleksid piisava ettevalmistuse korral valmis lasteaias õpetama võõrkeeli, et kompenseerida õpetajate puudust. Küsimustik on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse ainult uurimuslikul eesmärgil. Andmetest saadavad tulemused esitatakse üldistatud kujul.

Lisaküsimuste korral kirjutage palun e-posti aadressil sammelerili@gmail.com

Tänan Teid!

NB! Kui Te olete töötav lasteaiaõpetaja, aga samal õpite ülikoolis lasteaiaõpetajaks, palun täitke üliõpilase küsimustik!

Palun valige vastamisel sobiv variant/sobivad variandid.

1. Kus Te töötate lasteaiaõpetajana? (Suurlinnad – Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve)

- 1.1 Suurlinnas
- 1.2 Väikelinnas
- 1.3 Maakohas

2. Milline on Teie ettevalmistus töötamiseks lasteaias?

- 2.1 Õppisin lasteaiaõpetajaks ülikoolis
- 2.2 Õppisin mõneks muuks õpetajaks (palun täpsustage)
.....
- 2.3 Läbisin lapsehoidja koolituse
- 2.4 Läbisin eelkoolipedagoogika kursuse

2.5 Muu taust (palun täpsustage)

.....

3. Mitu aastat on Teil töökogemust lasteaiaõpetajana?

- 3.1 Kuni 5 aastat
- 3.2 Kuni 10 aastat
- 3.3 Kuni 15 aastat
- 3.4 Rohkem kui 15 aastat

4. Kuivõrd olete nõus järgmiste väidetega lasteaia võõrkeeleeõpetaja jaoks vajalike teadmiste kohta? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Täiesti nõustun	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Üldse ei nõustu	Ei oska öelda
4.1	Teadmised eelkooliealiste laste iseärasustest					
4.2	Teadmised varajase võõrkeeleeõppe metoodikast					
4.3	Teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse					
4.4	Teadmised koolieelsest didaktikast					

5. Milline ettevalmistus peaks olema lasteaia võõrkeeleeõpetajal? Palun valige esimene eelistus.

- 5.1 Lasteaiaõpetaja ettevalmistus
- 5.2 Lasteaiaõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus varajase võõrkeeleeõpetamiseks
- 5.3 Võõrkeeleeõpetaja ettevalmistus
- 5.4 Võõrkeeleeõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus koolieelses didaktikas
- 5.5 Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja
- 5.6 Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja + ettevalmistus koolieelses didaktikas
- 5.7 Muu (palun täpsustage) .....

6. Milline peaks olema lasteaia võõrkeeļõpetaja võõrkeeļepädevus?

- 6.1 B1 keeļetasemel
- 6.2 B2 keeļetasemel
- 6.3 C1 keeļetasemel
- 6.4 C2 keeļetasemel
- 6.5 Pole oluline, milline on õpetaja võõrkeeļepädevus (palun põhjendage).....
- 6.6 Muu .....

7. Milline on Teie esimene võõrkeel?

- 7.1 inglise keel
- 7.2 vene keel
- 7.3 saksa keel
- 7.4 soome keel
- 7.5 Muu (palun täpsustage) .....

8. Milliseks hindate oma esimese võõrkeele pädevust?

- 8.1 B1 keeļetase
- 8.2 B2 keeļetase
- 8.3 C1 keeļetase
- 8.4 C1 keeļetase
- 8.5 Ei oska öelda
- 8.6 Muu (palun täpsustage) .....

9. Kuivõrd piisavaks hindate oma võõrkeeļepädevust lasteaia võõrkeele õpetamiseks?

- 9.1 Täiesti piisav
- 9.2 Pigem piisav
- 9.3 Pigem ebapiisav
- 9.4 Täiesti ebapiisav
- 9.5 Ei oska öelda

10. Milliseks hindate enda ettevalmistust lasteaia võõrkeele õpetamiseks?

- 10.1 Täiesti piisav

- 10.2 Pigem piisav
- 10.3 Pigem ebapiisav
- 10.4 Täiesti ebapiisav
- 10.5 Ei oska öelda

11. Milline on Teie valmidus võõrkeeelõppe läbiviimiseks lasteaias? Palun valige üks variant.

- 11.1 Olen kohe valmis õpetama võõrkeelt – mul on piisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeele tase.
- 11.2 Olen mõningase võõrkeele ja selle õpetamise metoodika meelde tuletamise järel valmis õpetama võõrkeelt.
- 11.3 Peaksin eelnevalt läbima mõne varajase võõrkeeelõppe metoodikaga seonduva täienduskoolituse.
- 11.4 Peaksin eelnevalt läbima mõne kursuse, et oma võõrkeeletaset tõsta.
- 11.5 Ma ei ole valmis võõrkeelt õpetama – mul on ebapiisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeele tase.

12. Kas koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppekava peaks tagama esmase metoodilise ettevalmistuse varajase võõrkeele õpetamiseks?

- 12.1 Jah, kohustusliku ainena
- 12.2 Jah, valikainena
- 12.3 Ei
- 12.4 Ei oska öelda

13. Kui tähtsaks peate järgnevaid väiteid seoses varajase võõrkeeelõppe sisu ja metoodikaga? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Väga tähtis	Pigem tähtis	Pigem mitte tähtis	Üldse mitte tähtis	Ei oska öelda
13.1	Sõnavara õppimine					
13.2	Grammatika õppimine					
13.3	Häälduse õppimine					
13.4	Kuulamisoskuse					

	arendamine					
13.5	Kõnelemisoskuse arendamine					
13.6	Lugemisoskuse arendamine					
13.7	Kirjutamisoskuse arendamine					
13.8	Mänguliste tegevuste kasutamine (nt sõna- ja rollimängud)					
13.9	Laulude ja salmide kuulamine, nende järgi laulmine ja kordamine					
13.10	Jutukeste ning jutu- ja pildiraamatute kasutamine					
13.11	Dramatiseerimine					
13.12	Piltide ja esemete kasutamine					
13.13	Kehakeele kasutamine					
13.14	Liikumist võimaldavate tegevuste kasutamine					
13.15	Õpetaja kõne kuulamine					
13.16	Audiovisuaalse materjali kuulamine ja vaatamine					
13.17	Kunsti- ja meisterdamistegevuste kasutamine					

14. Kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega varajase võõrkeeleõppe eeliste osas, mis kaasnevad hilisemas elus? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda
--	--	-----------------------	------------------	--------------------	--------------	------------------

14.1	Suuremad teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse					
14.2	Võõrkeele kiirem ja lihtsam omandamine					
14.3	Võõrkeele aktsendivaba hääldus					
14.4	Paremad suhtlemispädevused ja suuline eneseväljendusoskus võõrkeeles					
14.5	Suurem huvi erinevate kultuuride vastu					
14.6	Parem kriitilise mõtlemise oskus					
14.7	Suurem loovus ja paindlikkus					
14.8	Paremad kognitiivsed võimed					
14.9	Suurem empaatiavõime					
14.10	Parem rütmitunnetus					
14.11	Suurem teadlikkus emakeelest					
14.12	Parem võime lahendada keerulisi ülesandeid					

15. Kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega varajase võõrkeeleõppe puuduste osas?

(Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda
15.1	Vähe metoodilisi materjale eesti keeles					

15.2	Lasteaiaõpetajate kehv võõrkeeleoskus					
15.3	Lasteaiaõpetajate kehv metoodiline ettevalmistus					
15.4	Lasteaiaõpetajate vähene kogemus varajase võõrkeeleõppe läbiviimisel					
15.5	Õpetajate ajapuudus materjalide jms ettevalmistamiseks					
15.6	Tihe päevakava lasteaias					
15.7	Sujuva ülemineku puudumine edasiseks võõrkeele õppimiseks koolis					
15.8	Vähene lapsevanemate huvi varajase võõrkeeleõppe vastu					
15.9	Puudulik raamõppekava Eestis					
15.10	Emakeele tagaplaanile jäämine					

16. Kas Teie arvates peaks võõrkeeleõppe lasteaias olema kohustuslik?

16.1 Jah

16.2 Ei

16.3 Ei oska öelda

16.4 Muu (palun täpsustage) .....

Lisa 2. Üliõpilaste küsimustik

Hea üliõpilane!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava 3. kursuse üliõpilane Merili Sammel. Minu bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada nii lasteaiaõpetajate kui lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaama varajasest võõrkeeleeõppest ning valmidust õpetada võõrkeeli lasteaias. Bakalaureusetöö tulemuste abil saab paremini planeerida lasteaiaõpetajate ettevalmistust ning teadmise, kas lasteaiaõpetajad oleksid piisava ettevalmistuse korral valmis lasteaias õpetama võõrkeeli, et kompenseerida õpetajate puudust. Küsimustik on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse ainult uurimuslikul eesmärgil. Andmetest saadavad tulemused esitatakse üldistatud kujul.

Lisaküsimuste korral kirjutage palun e-posti aadressil sammelerili@gmail.com

Täna Teid!

NB! Kui Te olete küsimustiku õpetajana täitnud, siis palun ärge seda küsimustikku täitke.

Palun valige vastamisel sobiv variant/sobivad variandid.

1. Mitmenda kursuse üliõpilane Te olete?

- 1.1 1.kursus
- 1.2 2. kursus
- 1.3 3. kursus

2. Kas töötate hetkel lasteaiaõpetajana?

- 2.1 Jah
- 2.2 Ei

3. Kuivõrd olete nõus järgmiste väidetega lasteaia võõrkeeleeõpetaja jaoks vajalike teadmiste kohta? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse kasti).

		Täiesti nõustun	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Üldse ei nõustu	Ei oska öelda
3.1	Teadmised eelkooliealiste laste iseärasustest					

3.2	Teadmised varajase võõrkeeleeõppe metoodikast					
3.3	Teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse					
3.4	Teadmised koolieelsest didaktikast					

4. Milline ettevalmistus peaks olema lasteaia võõrkeeleeõpetajal? Palun valige esimene eelistus.

- 4.1 Lasteaiaõpetaja ettevalmistus
- 4.2 Lasteaiaõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus varajase võõrkeeleeõpetamiseks
- 4.3 Võõrkeeleeõpetaja ettevalmistus
- 4.4 Võõrkeeleeõpetaja ettevalmistus + ettevalmistus koolieelses didaktikas
- 4.5 Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja
- 4.6 Võõrkeelt emakeelena rääkiv õpetaja + ettevalmistus koolieelses didaktikas
- 4.7 Muu (palun täpsustage) .....

5. Milline peaks olema lasteaia võõrkeeleeõpetaja võõrkeelepädevus?

- 5.1 B1 keeletasemel
- 5.2 B2 keeletasemel
- 5.3 C1 keeletasemel
- 5.4 C2 keeletasemel
- 5.5 Pole oluline, milline on õpetaja võõrkeelepädevus (palun põhjendada).....
- 5.6 Muu .....

6. Milline on Teie esimene võõrkeel?

- 6.1 inglise keel
- 6.2 vene keel
- 6.3 saksa keel
- 6.4 soome keel
- 6.5 Muu (palun täpsustage) .....

7. Milliseks hindate oma esimese võõrkeele pädevust?

7.1 B1 keeletase

7.2 B2 keeletase

7.3 C1 keeletase

7.4 C1 keeletase

7.5 Ei oska öelda

7.6 Muu (palun täpsustage) .....

8. Kuivõrd piisavaks hindate oma võõrkeelepädevust lasteaias võõrkeele õpetamiseks?

8.1 Täiesti piisav

8.2 Pigem piisav

8.3 Pigem ebapiisav

8.4 Täiesti ebapiisav

8.5 Ei oska öelda

9. Milliseks hindate enda ettevalmistust lasteaias võõrkeele õpetamiseks?

9.1 Täiesti piisav

9.2 Pigem piisav

9.3 Pigem ebapiisav

9.4 Täiesti ebapiisav

9.5 Ei oska öelda

10. Milline on Teie valmidus võõrkeeleõppe läbiviimiseks lasteaias? Palun valige üks variant.

10.1 Olen kohe valmis õpetama võõrkeelt – mul on piisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeele tase.

10.2 Olen mõningase võõrkeele ja selle õpetamise metoodika meelde tuletamise järel valmis õpetama võõrkeelt.

10.3 Peaksin eelnevalt läbima mõne varajase võõrkeeleõppe metoodikaga seonduva täienduskoolituse.

10.4 Peaksin eelnevalt läbima mõne kursuse, et oma võõrkeeletaset tõsta.

10.5 Ma ei ole valmis võõrkeelt õpetama – mul on ebapiisav metoodiline ettevalmistus ja võõrkeele tase.

11. Kas koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava peaks tagama esmase metoodilise ettevalmistuse varajase võõrkeele õpetamiseks?

11.1 Jah, kohustusliku ainenä

11.2 Jah, valikainena

11.3 Ei

11.4 Ei oska öelda

12. Kui tähtsaks peate järgnevaid väiteid seoses varajase võõrkeeleõppe sisu ja metoodikaga? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Väga tähtis	Pigem tähtis	Pigem mitte tähtis	Üldse mitte tähtis	Ei oska öelda
12.1	Sõnavara õppimine					
12.2	Grammatika õppimine					
12.3	Häälduse õppimine					
12.4	Kuulamisoskuse arendamine					
12.5	Kõnelemisoskuse arendamine					
12.6	Lugemisoskuse arendamine					
12.7	Kirjutamisoskuse arendamine					
12.8	Mänguliste tegevuste kasutamine (nt sõna- ja rollimängud)					
12.9	Laulude ja salvide kuulamine, nende järgi laulmine ja kordamine					
12.10	Jutukeste ning jutu- ja pildiraamatute kasutamine					

12.11	Dramatiseerimine					
12.12	Piltide ja esemete kasutamine					
12.13	Kehakeele kasutamine					
12.14	Liikumist võimaldavate tegevuste kasutamine					
12.15	Õpetaja kõne kuulamine					
12.16	Audiovisuaalse materjali kuulamine ja vaatamine					
12.17	Kunsti- ja meisterdamistegevuste kasutamine					

13. Kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega varajase võõrkeeelõppe eeliste osas, mis kaasnevad hilisemas elus? (Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda
13.1	Suuremad teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse					
13.2	Võõrkeele kiirem ja lihtsam omandamine					
13.3	Võõrkeele aktsendivaba hääldus					
13.4	Paremad suhtlemispädevused ja suuline eneseväljendusoskus võõrkeeles					
13.5	Suurem huvi erinevate kultuuride vastu					
13.6	Parem kriitilise mõtlemise oskus					

13.7	Suurem loovus ja paindlikkus					
13.8	Paremad kognitiivsed võimed					
13.9	Suurem empaatiavõime					
13.10	Parem rütmitunnetus					
13.11	Suurem teadlikkus emakeelest					
13.12	Parem võime lahendada keerulisi ülesandeid					

14. Kuivõrd nõustuste järgnevate väidetega varajase võõrkeeleõppe puuduste osas?

(Palun tehke iga väite järel klikk sobivasse ringi).

		Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda
14.1	Vähe metoodilisi materjale eesti keeles					
14.2	Lasteaiaõpetajate kehv võõrkeeleoskus					
14.3	Lasteaiaõpetajate kehv metoodiline ettevalmistus					
14.4	Lasteaiaõpetajate vähene kogemus varajase võõrkeeleõppe läbiviimisel					
14.5	Õpetajate ajapuudus materjalide jms ettevalmistamiseks					
14.6	Tihe päevakava lasteaias					
14.7	Sujuva ülemineku puudumine edasiseks võõrkeele õppimiseks koolis					
14.8	Vähene lapsevanemate					

	huvi varajase võõrkeeleõppe vastu					
14.9	Puudulik raamõppekava Eestis					
14.10	Emakeele tagaplaanile jäämine					

15. Kas Teie arvates peaks võõrkeeleõpe lasteaias olema kohustuslik?

15.1 Jah

15.2 Ei

15.3 Ei oska öelda

15.4 Muu (palun täpsustage) .....

Lisa 3. Uuritavate hinnang väidetele varajase võõrkeeleeõppe sisu ja metoodika kohta

	Väga tähtis	Pigem tähtis	Pigem mitte tähtis	Üldse mitte tähtis	Ei oska öelda	M	SD
Mänguliste tegevuste kasutamine	92	12	1	1	1	4,80	0,590
Lasteaiaõpetajad	58	6	1	1	0	4,83	0,514
Üliõpilased	34	6	0	0	1	4,76	0,699
Piltide ja esemete kasutamine	85	17	3	0	1	4,75	0,603
Lasteaiaõpetajad	54	8	3	0	0	4,78	0,515
Üliõpilased	31	9	0	0	1	4,68	0,722
Laulude ja salmide kuulamine, nende järgi laulmine ja kordamine	80	24	2	0	1	4,70	0,602
Lasteaiaõpetajad	54	10	2	0	0	4,79	0,481
Üliõpilased	26	14	0	0	1	4,56	0,743
Liikumist võimaldavate tegevuste kasutamine	75	24	4	0	1	4,65	0,650
Lasteaiaõpetajad	50	10	3	0	0	4,75	0,538
Üliõpilased	25	14	1	0	1	4,51	0,779
Jutukeste ning jutu- ja pildiraamatute kasutamine	73	27	6	0	1	4,60	0,685
Lasteaiaõpetajad	46	16	4	0	0	4,64	0,598
Üliõpilased	27	11	2	0	1	4,54	0,809
Kehakeele kasutamine	75	21	8	1	2	4,55	0,827
Lasteaiaõpetajad	51	9	5	0	1	4,65	0,754
Üliõpilased	24	12	3	1	1	4,39	0,919
Sõnavara õppimine	63	37	4	1	1	4,51	0,707
Lasteaiaõpetajad	39	21	4	1	0	4,51	0,687
Üliõpilased	24	16	0	0	1	4,51	0,746
Häälduse õppimine	61	40	3	1	1	4,50	0,694
Lasteaiaõpetajad	42	19	3	1	0	4,57	0,661
Üliõpilased	19	21	0	0	1	4,39	0,737
Kuulamisoskuse arendamine	65	32	5	2	1	4,50	0,761
Lasteaiaõpetajad	45	15	2	2	0	4,61	0,704
Üliõpilased	20	17	3	0	1	4,34	0,825
Kunsti- ja	69	24	11	1	2	4,47	0,861

	Väga tähtis	Pigem tähtis	Pigem mitte tähtis	Üldse mitte tähtis	Ei oska öelda	M	SD
meisterdamistegevuste kasutamine							
Lasteaiaõpetajad	45	12	8	0	1	4,52	0,827
Üliõpilased	24	12	3	1	1	4,39	0,919
Õpetaja kõne kuulamine	58	35	9	0	1	4,45	0,737
Lasteaiaõpetajad	39	18	5	0	0	4,55	0,645
Üliõpilased	19	17	4	0	1	4,29	0,844
Kõnelemisoskuse arendamine	51	46	7	1	1	4,37	0,735
Lasteaiaõpetajad	36	24	4	1	0	4,46	0,686
Üliõpilased	15	22	3	0	1	4,22	0,791
Dramatiseerimine	59	29	16	2	1	4,34	0,868
Lasteaiaõpetajad	42	13	10	1	0	4,45	0,807
Üliõpilased	17	16	6	1	1	4,15	0,937
Audiovisuaalse materjali kuulamine ja vaatamine	47	40	16	2	1	4,23	0,843
Lasteaiaõpetajad	28	23	12	2	0	4,18	0,846
Üliõpilased	19	17	4	0	1	4,29	0,844
Grammatika õppimine	13	37	40	13	2	3,44	0,929
Lasteaiaõpetajad	7	23	26	8	0	3,45	0,853
Üliõpilased	6	14	14	5	2	3,41	1,048
Lugemisoskuse arendamine	15	33	39	17	1	3,42	0,959
Lasteaiaõpetajad	8	20	24	13	0	3,35	0,943
Üliõpilased	7	13	15	4	1	3,53	0,987
Kirjutamisoskuse arendamine	11	33	39	17	3	3,31	0,970
Lasteaiaõpetajad	5	19	23	14	2	3,17	0,976
Üliõpilased	6	14	16	3	1	3,53	0,933

Lisa 4. Uuritavate hinnang varajase võõrkeeleeõppe eeliste osas, mis kaasnevad hilisemas elus

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
Võõrkeele kiirem ja lihtsam omandamine	51	49	3	1	3	4,35	0,825
Lasteaiaõpetajad	32	30	3	0	1	4,39	0,721
Üliõpilased	19	19	0	1	2	4,27	0,975
Paremad suhtlemispädevused ja suuline eneseväljendusoskus võõrkeeles	49	41	8	2	6	4,18	1,049
Lasteaiaõpetajad	28	25	8	1	3	4,14	1,014
Üliõpilased	21	16	0	1	3	4,24	1,113
Suuremad teadmised kultuurist, kus seda võõrkeelt kõneldakse	24	56	17	8	2	3,86	0,916
Lasteaiaõpetajad	18	34	9	4	1	3,97	0,894
Üliõpilased	6	22	8	4	1	3,68	0,934
Suurem huvi erinevate kultuuride vastu	24	54	21	2	5	3,85	0,954
Lasteaiaõpetajad	19	32	10	1	3	3,97	0,968
Üliõpilased	5	22	11	1	2	3,66	0,911
Suurem teadlikkus emakeelest	32	36	27	6	5	3,79	1,084
Lasteaiaõpetajad	18	24	17	5	1	3,82	0,983
Üliõpilased	14	12	10	1	4	3,76	1,241
Paremad kognitiivsed võimed	29	47	14	4	10	3,78	1,182
Lasteaiaõpetajad	18	30	11	3	2	3,92	0,965
Üliõpilased	11	17	3	1	8	3,55	1,449
Võõrkeele aktsendivaba häälendus	23	51	22	3	7	3,75	1,040
Lasteaiaõpetajad	16	31	13	2	3	3,85	0,988
Üliõpilased	7	20	9	1	4	3,61	1,115
Suurem loovus ja paindlikkus	22	42	22	7	11	3,55	1,206
Lasteaiaõpetajad	15	25	15	5	4	3,66	1,116
Üliõpilased	7	17	7	2	7	3,38	1,334
Suurem empaatiavõime	19	42	28	9	8	3,52	1,115

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
Lasteaiaõpetajad	13	25	18	6	3	3,60	1,058
Üliõpilased	6	17	10	3	5	3,39	1,202
Parem rütmitungetus	16	48	20	8	14	3,42	1,226
Lasteaiaõpetajad	10	32	12	6	5	3,55	1,104
Üliõpilased	6	16	8	2	9	3,20	1,382
Parem võime lahendada keerulisi ülesandeid	18	39	25	9	14	3,36	1,249
Lasteaiaõpetajad	12	26	16	5	6	3,51	1,161
Üliõpilased	6	13	9	4	8	3,13	1,362
Parem kriitilise mõtlemise oskus	14	39	32	8	12	3,33	1,157
Lasteaiaõpetajad	8	29	18	5	4	3,50	1,024
Üliõpilased	6	10	14	3	8	3,07	1,311

Lisa 5. Uuritavate hinnang varajase võõrkeeleeõppe kitsaskohtade osas

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
Lasteaiaõpetajate vähene kogemus varajase võõrkeeleeõppe läbiviimisel	49	45	5	0	5	4,28	0,939
Lasteaiaõpetajad	31	31	1	0	1	4,42	0,686
Üliõpilased	18	14	4	0	4	4,05	1,218
Tihe päevakava lasteaias	54	32	14	2	3	4,26	0,961
Lasteaiaõpetajad	37	17	9	0	1	4,39	0,847
Üliõpilased	17	15	5	2	2	4,05	1,094
Õpetajate ajapuudus materjalide jms ettevalmistamiseks	46	37	16	0	7	4,08	1,088
Lasteaiaõpetajad	29	23	11	0	2	4,18	0,934
Üliõpilased	17	14	5	0	5	3,93	1,292
Sujuva ülemineku puudumine edasiseks võõrkeeleeõppimiseks koolis	36	37	18	2	13	3,76	1,284
Lasteaiaõpetajad	25	25	10	1	4	4,02	1,082
Üliõpilased	11	12	8	1	9	3,37	1,479
Lasteaiaõpetajate kehv võõrkeeleeoskus	24	50	18	4	10	3,70	1,148
Lasteaiaõpetajad	17	32	11	2	3	3,89	0,986
Üliõpilased	7	18	7	2	7	3,39	1,321
Puudulik raamõppekava Eestis	27	37	24	7	10	3,61	1,213
Lasteaiaõpetajad	18	23	14	5	4	3,72	1,147
Üliõpilased	9	14	10	2	6	3,44	1,305
Lasteaiaõpetajate kehv metoodiline ettevalmistus	21	45	23	6	11	3,56	1,180
Lasteaiaõpetajad	12	29	17	4	3	3,66	1,004
Üliõpilased	9	16	6	2	8	3,39	1,412
Vähe metoodilisi	22	48	14	2	20	3,47	1,361

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Pigem ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	M	SD
materjale eesti keeles							
Lasteaiaõpetajad	17	30	9	1	8	3,72	1,231
Üliõpilased	5	18	5	1	12	3,07	1,473
Emakeele tagaplaanile jäämine	16	27	35	17	11	3,19	1,188
Lasteaiaõpetajad	11	21	17	10	6	3,32	1,200
Üliõpilased	5	6	18	7	5	2,98	1,151
Vähene lapsevanemate huvi varajase võõrkeeleõppe vastu	11	27	34	20	14	3,01	1,183
Lasteaiaõpetajad	8	17	21	12	7	3,11	1,174
Üliõpilased	3	10	13	8	7	2,85	1,195

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Merili Sammel,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lasteaiaõpetajate ja lasteaiaõpetajaks õppivate üliõpilaste arusaam võõrkeeleeõppest lasteaias ning valmidus õpetada võõrkeeli lasteaias“, mille juhendaja on Kristel Ruutmets, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Merili Sammel

21.05.2019